

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA
PODRUČJA LOKALNE AKCIJSKE GRUPE „VINODOL“**

Novi Vinodolski, ožujak 2013.

Kordinatori izrade strategije:

Poduzetnički centar „Vinodol“ d.o.o.

Trg Vinodolskog zakona 1

51250 Novi Vinodolski

OIB: 12722194090

Konzultant:

Centum percent d.o.o.

Ivana Šibla 22

10000 Zagreb

Predstavnici lokalnih zajednica kao radni tim za izradu Strategije:

Ivica Jerčinović

Ivona Blažević

Margareta Goić

Igor Uremović

Dean Barac

Luka Stojčić

Ivica Crnić

Velimir Piškulić

Zorica Kružić

Iris Bruketa

Jasminka Citković

Iva Rebecca Schoenfeld Vidas

Tatjana - Maria Plašč

Predsjednik LAG-a „VINODOL“

Ivica Jerčinović

SADRŽAJ

<u>UVOD</u>	4
<u>OSNOVNA ANALIZA</u>	5
1. <u>Značajke područja obuhvaćenog LAG-om</u>	5
1.1. <u>Opće zemljopisne značajke područja</u>	5
1.1.1. <u>Površina i granice područja</u>	6
1.1.2 <u>Reljefne i klimatske karakteristike</u>	7
1.1.3. <u>Kulturno povijesna baština</u>	8
1.1.4. <u>Prirodna baština-Natura 2000</u>	10
1.3.2. <u>Stanje društvene i komunalne infrastrukture</u>	11
1.2. <u>Gospodarske značajke područja</u>	13
1.2.1. <u>Glavne gospodarske djelatnosti</u>	14
1.2.2. <u>Stanje gospodarstva</u>	19
1.2.3. <u>Tržište radne snage</u>	21
1.3. <u>Demografske značajke područja</u>	23
1.3.1. <u>Broj i gustoća stanovnika</u>	23
1.3.2. <u>Demografska kretanja</u>	24
1.3.3. <u>Obrazovna struktura stanovništva</u>	25
1.3.4. <u>Školstvo i kultura</u>	26
2. <u>SWOT ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI PODRUČJA</u>	27
3. <u>RAZVOJNA VIZIJA</u>	30
3.1. <u>Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja</u>	30
3.2. <u>Opis mjera za dostizanje ciljeva-definiranje korisnika i kriteriji prihvatljivosti</u>	31
3.3. <u>Očekivani rezultati po mjerama</u>	39
4. <u>STRATEGIJA IZRADE I PROVEDBE</u>	41
4.1. <u>Značajke partnerstva</u>	41
4.2. <u>Primjena načela "odozdo prema gore" i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomske ugrožene skupine, žene i mlade u izradi strategije</u>	45
4.3. <u>Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva</u>	46
4.4. <u>Sposobnost upravljanja javnim sredstvima</u>	48
4.5. <u>Utjecaj provedbe strategije na okoliš</u>	50
4.6. <u>Održivost strategije</u>	51
4.7. <u>Broj projekata i procjena finansijskih sredstava za razdoblje 2013-2014</u>	52
4.8. <u>Praćenje provedbe strategije i mjerjenje učinka provedbe strategije, kriteriji i indikatori za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti</u>	53
4.9. <u>Procedura donošenja odluka uključujući proceduru odabira projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke i načine sprječavanja sukoba interesa</u>	54
4.10. <u>Projekti koji su se provodili / se provode iz drugih izvora financiranja</u>	55
5. <u>USKLAĐENOST S NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA</u>	56
5.1. <u>Usklađenost sa Strategijom ruralnog razvoja 2008-2013</u>	56
5.2. <u>Usklađenost sa IPARD programom 2007-2013</u>	57
5.3. <u>Usklađenost sa županijskom razvojnom strategijom</u>	58

UVOD

Razvoj ruralnih područja sastoji se od mnogobrojnih faktora koji predstavljaju veliki izazov. Prostorna disperzija ruralne populacije često zahtijeva velike troškove i složena je za organizirano i učinkovito korištenje i pružanje dobara i usluga u odnosu na urbana područja. Ekonomski razvojne mogućnosti su specifične i manje su raspona nego u urbanim područjima. Tržišta ruralnih područja su mala i ograničena te veoma kompleksno definirati jedinstven ključni pokretač ukupnog razvoja koji bi doveo do mobilizacije i općeg rasta svih razvojnih sektora i kvalitete života svih lokalnih stanovnika.

Radi navedenih razloga u nastojanju jačanja prednosti ruralnih područja, razvojem seoskog prostora, ruralnim razvojem i usmjeravanjem međunarodnih i nacionalnih mjera za borbu protiv siromaštva, došlo je do shvaćanja potrebe primjene među sektorskog razvoja koji vodi do integralnog pristupa ukupnom razvoju ruralnih područja. Takav proces uključuje mobilizaciju svih dionika ruralnog razvoja od nacionalne do mikro-lokalne razine u kreiranju lokalnih politika kako bi se odgovorilo na razvojne potrebe cjelokupnog stanovništva i svih razvojnih sektora.

Ruralni razvoj stavlja naglasak na široke promjene okruženja koje stanovnicima ruralnih prostora pružaju mogućnosti stjecanja prihoda jačanjem vlastitih kapaciteta.

Strategija razvoja područja lokalne akcijske grupe „VINODOL“ temeljni je dokument strateškog planiranja područja koje obuhvaća tri jedinice lokalne samouprave: Grada Novi Vinodolski, Grada Crikvenice i Općine Vinodolske. Strategija je usklađena sa strateškim nacionalnim i regionalnim dokumentima: Strategijom ruralnog razvoja 2008-2013., Županijskom razvojnom strategijom 2011-2013. te IPARD programom.

Važno je istaknuti kako su pri izradi dokumenta ravnopravno sudjelovali predstavnici sva tri sektora: javnog, privatnog i civilnog. Njihovo je sudjelovanje temeljeno na načelu partnerstva, zajednički je osmišljena vizija budućnosti područja koju je moguće postići učinkovitim i usklađenim djelovanjem.

Strategijom lokalne akcijske grupe „VINODOL“ definirani su ciljevi usmjereni ka ruralnom razvoju područja te jačanju i očuvanju njegovih potencijala.

OSNOVNA ANALIZA

- Značajke područja obuhvaćenog LAG-om**

- Opće zemljopisne značajke područja**

Područje Lokalne akcijske grupe „VINODOL“ nalazi se u sastavu Primorsko-goranske županije te zauzima površinu od 446 km 2.

Područje Lokalne akcijske grupe Vinodol obuhvaća tri jedinice lokalne samouprave, a to su Grad Novi Vinodolski, Grad Crikvenica te Općina Vinodolska. LAG „VINODOL“ sastoji se od 28 naselja, a to su: Bater, Bile, Breze, Crno, Donji Zagon, Drinak, Gornji Zagon, Jakov polje, Javorje, Klenovica, Krmpotske Vodice, Ledenice, Luka Krmpotska, Novi Vinodolski, Podmelnik, Povile, Ruševi Krmpotsko, Sibinj Krmpotski, Smokvica Krmpotska i Zabukovac, Crikvenica, Jadranovo, Dramalj Selce, Bribir, Drivenik, Grižane i Tribalj.

Područje LAG-a „VINODOL“ smješteno je na jugoistočnom dijelu Primorsko-goranske županije ispod blago spuštenih obronaka šumovite Kapele sa jedne strane, te na sjeveroistočnom dijelu riječkog bazena. U širem zemljopisnom smislu to je područje Hrvatskog primorja. Obalni se potez

u većem dijelu naslanja na ruralno- planinsko zaleđe Općine Vinodolske sa slikovitim manjim mjestima, a to su Tribalj, Grižane, Bribir i Drivenik.

Izvrstan geoprometni položaj i dobra prometna povezanost također su jedna od bitnih značajki ovog područja, koja je nadohvat ruke posjetiteljima iz srednje Europe i alpskog područja te se cestovnim putem može stići u jednom danu iz gotovo svih dijelova Europe. Značajnu ulogu u prometnoj dostupnosti također čini blizina zračne luke Rijeka.

- **Površina i granice područja**

Područje Lokalne akcijske grupe "VINODOL" zauzima površinu **od 446 km²**.

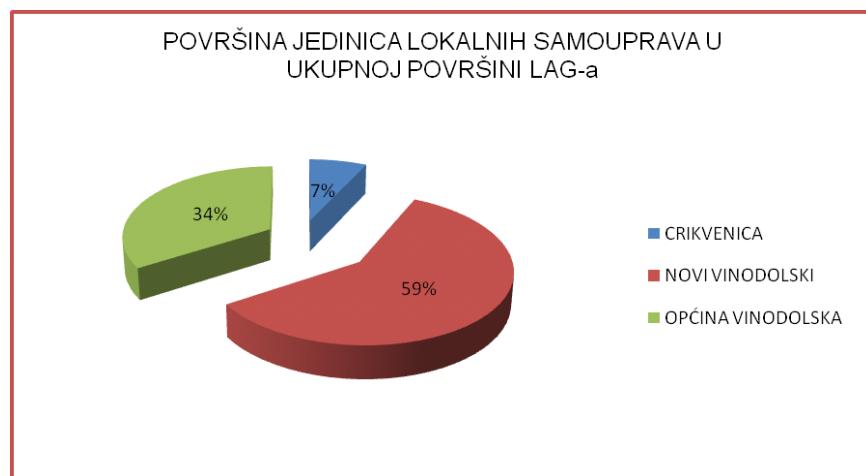
LAG „VINODOL“ čine tri jedinice lokalne samouprave: Grad Novi Vinodolski, Grad Crikvenica te Općina Vinodolska.

Područje LAG-a Vinodol nalazi se u Primorsko-goranskoj županiji koja se prostire na površini od 3.588 km², te zauzima dužinu morske obale u iznosu od 1.065 km², a što županiju svrstava na treće mjesto u Republici Hrvatskoj. Vrijednost zemljopisnog položaja Županije je smještaj na križištu srednje europskih i jadranskih-sredozemnih putova. Danas taj prostor povezuje i dva najznačajnija hrvatska centra: metropolu Zagreb i glavnu hrvatsku luku Rijeka.

Slika 1. Područje LAG-a „VINODOL“

Grafikon 1. Površina jedinica lokalnih samouprava u ukupnoj površini LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora

- **Reljefne i klimatske karakteristike**

Prirodne pogodnosti područja LAG-a izražene kroz zemljopisni položaj, klimatske uvjete, bogatstvo šuma, ljepotu krajolika i čistoću mora, odredile su ovo područje kao izrazito turističko. Mediteransko podneblje s blagim i ugodnim, toplim sunčanim ljetima, čiju dnevnu temperaturu ublažuje povjetarac s mora ima od 2.400 do 2.500 sunčanih sati u godini. Prosječna temperatura zraka u zimskim mjesecima kreće se oko 10 stupnjeva C, dok u ljetnim mjesecima ne prelazi 27 do 29 stupnjeva, tako da prosječna godišnja temperatura iznosi oko 15°C.

Kupati se može već u svibnju kad je temperatura mora oko 18°C, dok se u ljetnim mjesecima zagrije do 26 stupnjeva, a u rujanskoj tišini i morskoj bonaci, temperatura se mora vraća na ugodnih 18 do 20 stupnjeva. S kopna prema moru puše bura, koja gorskim zrakom osvježuje priobalne vrućine, dok s mora prema kopnu puše "jugo", koje donosi vlažan, ali i topao morski zrak. Stabilnoj klimi pogoduje nadasve dobra prirodna zaštićenost ovog područja. Od prodora hladnih vjetrova rivijeru štiti gorski masiv na sjeveru i otok Krk na jugu.

Posebnu mikro klimu imaju različito eksponirani dijelovi vinodolskih strmaca i litica, što je vidljivo po posebnoj flori i vegetaciji. Za Vinodol je karakteristično vedro, suho i vruće ljeto, te oblačna, kišovita i razmjerne blaga zima sa karakterističnim sustavom vjetrova. Srednja godišnja temperatura iznosi 14° C stupnjeva. Šumsko područje, iako ne daleko od mora, nalazi se u predjelu prave planinske klime Gorske kotarske koju karakteriziraju kratka topla ljeta sa prohladnim noćima i duge hladne zime sa velikim količinama snijega.

Na području LAG-a nalazi se također veliki broj različitih tipova tala koji zajedno tvore kompleksne zemljische kombinacije. Neki od njih su Kamenjar, Sirozem, Crvenica, Rendzina te ostali. Zemljische kombinacije u kojima dominiraju aluvijalna tla se nalaze uz vodotoke Dubračine i Bribirske ričine, a u samom dnu Vinodola prate ih močvarna tla (močvarno glejno, hipoglejno i močvarno glejno amfiglejno, a dijelom i hidromeliorirano). Na strmim padinama koje se protežu od Velog Dola do Triblja, u sjeveroistočnom dijelu kao i na području u zaleđu Novog Vinodolskog, na jugoistočnom dijelu nalaze se erodirana plitka zemljista kojeg čine kombinacije smeđeg tla, skeletnih rendzina i plitkih crvenica. Temeljem vrednovanja značajki tla, reljefa i klime zemljische kombinacije su razvrstane u četiri kategorije, a za kojih je utvrđena namjena:

- Zemljiste I. Kategorije zaštite, osobito vrijedno obradivo tlo
- Zemljiste II. Kategorije- ostala obradiva tla
- Zemljiste III. Kategorije- ostala poljoprivredna tla, šume i šumsko zemljiste.

Najvrednije poljoprivredno zemljiste (zemljiste I. Kategorije) nalazi se na području Velikog polja, uz glavni vodotok Bribirske Ričine uključujući Mlaku i Pavlomir i uz Tribaljsko jezero. Zemljiste II. Kategorije (P3) nalazi se uz naselja i u najvećem dijelu obuhvaća okućnice. Zemljista III. i IV. kategorije obuhvaćaju padine.

Prosječna godišnja relativna vlaga zraka iznosi 71% te se kreće u rasponu suhog zraka. Najvažniji vjetrovi na ovom području jesu bura i jugo. Relativno velika učestalost vjetrova

može imati utjecaja na poljoprivrednu proizvodnju. Prosječan godišnji broj dana s jakim vjetrom je 13.

• **Kultурно povijesna baština**

Područje LAG-a „VINODOL“ spoj je izvanrednog povijesnog i kulturnog nasljeđa.

Ovo je kraj odakle potiču ili koji su svojim djelima baštinile povijesne ličnosti kao što su moćni feudalni vladari Frankopani, svjetski slavan minijaturist Julije Klović, nazivan 'Michelangelom minijature' (rodom iz Grižana), te obitelj Mažuranić iz koje je potekao niz važnih hrvatskih književnika i vladara (rodom iz Novog Vinodolskog). Frankopani su na području nekadašnje Vinodolske knežije izgradili devet kaštela, čiji su predstavnici bili potpisnici Vinodolskog zakonika iz 1288. godine. Najznačajnije građevine koje se nalaze na području LAG-a jesu: župna Crkva Sv. Filipa i Jakova, župna crkva Sv. Stjepana, srednjovjekovna kula "Kvadrac", crkva Sv. Marije, kapela Sv. Jurja ,Pavlinski samostan u Crikvenici, crkva Sv. Katarine, crkva Sv. Fabijana i Sebastijana, Župna crkva Sv. Petra i Pavla ,Crkva Sv. Antuna, kuća Pančić, Župna crkva Sv. Dujma, Župna crkva Sv. Martina, Crkva Sv. Marije Snježne, Župna crkva Pohodenja Blažene Djevice Marije itd.Ovdje je također nastao Vinodolski zakon, najstariji hrvatski pravni dokument, a ishodište je i obitelji Mažuranić iz koje je u dva stoljeća poniknulo više književnika pa čak i banova.

Vinodolski zakon ubrajamo među najstarije europske pravne dokumente koji su pisani narodnim jezikom. Na slavnu prošlost podsjeća i lanac frankopanskih kaštela. Fankopanski kaštel s četvrtastom kulom kameni je spomenik našim junačkim povijesnim vitezovima. Iznad starog dijela grada (Novi Vinodolski) izdiže se trobrodna stolna crkva sv. Filipa i Jakova. U crkvi su sahranjeni posmrtni ostaci biskupa Kristofora koji je za vrijeme Krbavske bitke 1493. godine prenio sjedište Modruške biskupije u Novi Vinodolski, kada je i crkva sv. Filipa i Jakova postala stolna crkva. Dobro je sačuvana i gotička crkvica sv. Marina na istoimenom otočiću.

Rodna kuća braće Mažuranić podsjeća na plejadu značajnih dostojanstvenika hrvatske i kulturne prošlosti – na "bana pučanina" i hrvatskog književnika Ivana; njegovoga brata Antuna, znamenitog jezikoslovca; Matiju putopisca; Vladimira-Frana,vječitog svjetskog putnika i esejista.

Tu je i osnovana Narodna čitaonica i knjižnica, za vrijeme Ilirskog i hrvatskog preporoda, koja svojim kontinuiranim radom svjedoči da je kulturna prošlost ostavila upečatljiv trag sve do današnjih dana.

Unutrašnji dio područja (Vinodol) dolaskom Hrvata dobiva ime Vinodol - današnje ime, a vinova loza, posebno autohtona sorta žlahtina, uzgaja se sve do danas. Knezovi Frankopani i Zrinski ostavili su kroz mnogo stoljetnu vladavinu dubok trag u povijesti Hrvatske, a posebno Vinodola, gradeći mnogobrojne utvrde, crkve i samostane. Na području današnjeg Vinodola nalaze se tri od devet Srednjovjekovnih kaštela - Bribir, Grižane i Drivenik, i još jedan iz kasnoantičkih vremena – Badanj. U ovome kraju se rodio "Michelangelo minijature" Juraj Julije Klović Croata, najveći predstavnik svjetske minijature i jedan od najvećih umjetnika koje je dala naša domovina. Na području LAG-a, Rimljani su također ostavili traga. Od Rimljana je ostao naziv Ad turres, na području Crikvenice kojega su Hrvati po doseljenju preveli kao Kod tor (kod tornjeva).

U vidu zaštićenih dobara od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske na području LAG-a su slijedeća dobra:

Tablica 1: Zaštićena dobra na području LAG-a „VINODOL“

ARHEOLOŠKA BAŠTINA	KULTURNO POVIJESNA CIJELINA	SAKRALNI RELIGIJSKI PREDMETI
1. ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE IGRALIŠTE	1. KULTURNO POVIJESNA CIJELINA NASELJA KOTOR	1. INVENTAR CRKVE SV. FILIPA I JAKOVA
2. ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE LOPAR	2. RURALNA CIJELINA NASELJA SOPALJSKA	2. INVENTAR CRKVE SV.PETRA I PAVLA
3. OLUPINA NJEMAČKOG RATNOG BRODA "TA"	3. KULTURNO POVIJESNA URBANISTIČKA CIJELINA NOVI VINODOLSKI	3. SLIKA "BOGORODICA S DJETETOM"
4. ARHEOLOŠKA ZONA POLUOTOKA HAVIŠĆE	4. RURALNA CIJELINA BELGRAD	4. POKAZNICA IZ CRKVE SV.JELENE-DRAMALJ
5. ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE KLOŠTAR	5. KULTURNO POVIJESNA CIJELINA GRADA DRIVENIKA	5. OLTAR MAJKE BOŽJE SNJEŽNE
6. GRADINA BADANJ	6. GRIŽANE-BELGRAD	
PROFANA GRADITELJSKA BAŠTINA	GLAZBENI INSTRUMENT	ETNOGRAFSKA GRAĐA
1. FRANKOPANSKI KAŠTEL S KULOM KVADRAC	1. ORGULJE U CRKVI MAJKE BOŽJE	1. KAMENI DIJELOVI TORKULE
2. STAMBENE ZGRADE, GORICA 14 I 22,CRIKVENICA	2. VIOLINA-CRIKVENICA	2. TORKULA-PREŠA ZA GOŽĐE
3. KOMPLEKS BIVŠEG PAVLINSKOG SAMOSTANA	3. ORGULJE U CRKVI SV.MARTINA	
MUZEJSKA GRAĐA	OBIČAJI, OBREDI I SVEČANOSTI	SAKRALNA GRADITELJSKA BAŠTINA
1. NARODNI MUZEJ I	1. NOVLJANSKI MESOPUST	1. CRKVICA SV. LUCIJE

GALERIJA NOVI VINODOLSKI		
ZNANOST I TEHNIKA	ARHEOLOŠKA GRAĐA	
1. ČAMAC TIPA "GUC"-SELCE	1. ARHEOLOŠKA ZBIRKA- CRIKVENICA	

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva kulture

- **Prirodna baština-Natura 2000**

Područje LAG-a „VINODOL“ odlikuje se izuzetno bogatom florom, faunom i vegetacijom kao i osebujnom geologijom i geomorfologijom uz brojne zaštićene prirodne vrijednosti.

Zaštićene biljne vrste

Temeljem oduke o zaštiti biljnih vrsta na ovome su području zaštićene slijedeće vrste:

- tisa (*Taxus bacata L.*),kitajbelov pakujac (*Aquilegia kitajbelli Scholt.*),planinčica (*Trollius europaeus L.*),božikovina (*Ilex aquifolium L.*),žuta sirištara (*Gentiana lutea L. ssp. *sympyandra**),runolist (*Leontopodium alpinum cass. var. krasense Derg. Hay.*),kockavica (*Fritillaria meleagris L.*),lukovičavi ljiljan (*Lilium bulbiferum L.*),Kranjski ljiljan (*Lilium carniolicum Bernh. Ex Koch*),Ljiljan zlatan (*Lilium martagon L.*),širokolisna veprina (*Ruscus hypoglossum L.*),vratitelja (*Anacamptis pyramidalis L.*),vazdazeleni likovac (*Daphne laureola L.*),planinski kotrljan (*Eryngium alpinum L.*),bijela naglavica (*Cephalantera damasonium*),mirisavi vimenjak (*Platanthera bifolia*).

Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05) u kategoriji spomenika prirode zaštićena su dva stara hrasta medunca u Guljanovu dolcu, te su i upisani u Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti pod rednim brojem 936. Navedena stabla, starosti oko 350 - 400 godina, predstavljaju ostatak nekadašnjih šuma hrasta medunca ovog područja. Na području LAG-a nalaze se Bijele i Smarske stijene koje su zaštićene u kategoriji strogog rezervata.

Dio strogog rezervata koji pripada području Grada Novi Vinodolski je dio gospodarske jedinice “Trojbukve” površine 589,2 ha. Planinski dio Velike kapele još je davne 1928./29. god. proglašen Nacionalnim parkom. Karakteriziraju ga izuzetne prirodne ljepote neobičnih geomorfoloških oblika, te očuvanost biljnog i životinjskog svijeta.

Osobitost ruralnih područja je **visoko vrijedna biološka raznolikost** koja je, radi svog međunarodnog značaja, uvrštena u međunarodnu mrežu prirodne baštine **NATURA 2000**. Međunarodna ekološka mreža NATURA 2000 obuhvaća područja koja su, primjenom

stručnih kriterija, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavu povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih vrsta na europskoj i nacionalnoj razini.

Predložena područja na području LAG-a „VINODOL“ za **Naturu 2000** -kao mrežu područja za zaštitu prirode diljem EU jesu:

1. Velika Jama-kod područja HR 2001149
2. Jama Vrtare Male- kod područja HR 3000257
3. Žrnovnica-kod područja HR 300030
4. Zagorska peć kod Novog Vinodolskog - kod područja HR 2000200

Fauna na području LAG-a „VINODOL“

Zaštita faune vrši se na temelju Zakona o zaštiti prirode, te prema posebnim pravilnicima o zaštiti pojedinih vrsta faune - Pravilniku o zaštiti sisavaca, Pravilniku o zaštiti gmažova,

Na području LAG-a od krupne divljači dolaze: jelen obični, divokoza, divlja svinja i mrki medvjed. Od sitne divljači jazavac, kuna bjelica, kuna zlatica, lasica mala, zec, puh, lisica, tvor, lještarka, fazan, jarebica kamenjarka, prepelice, šljuke, divlji golubovi, divlje grlice i više vrsta divljih pataka, te crna liska.

U lovnu sitnu divljač ulaze i ptice koje nisu zaštićene Zakonom o zaštiti prirode kao što su vrana gačac, čavka, svraka, i šojka.

Ovdje se i bilježi stalna prisutnost mrkog medvjeda (*Ursus arctos*), čija je pojava vjerojatno u vezi s promjenama u načinu i intenzitetu gospodarenja zemljištem ovoga područja. Vapnenački strmci i stijene Vinodola od mjesta Križišća do Bribira odlikuju se specifičnom petrofilnom faunom, karakterističnom za južnije dinarsko područje.

Tu je primjerice najzapadnije stanište bргljeza lončara, nalazimo krškog miša endemičnog krškog puha, dvobojnu rovku, patuljastu rovku, primorsku bjeloguzu, blavora, četveroprugog kravosasa, crvenkrpicu, zelembaće, mrkog guštera i dr. Na liticama iznad Grižana i Bribira povremeno se susreću i divokoze. Značajno je i nalazište leptira kod željezničke stanice Drivenik. Kod Lukova se može naći vrsta leptira plavca, koji je u Europi rijetkost zbog složenog razvojnog ciklusa.

Uz tok riječine koja presušuje nalazi se veliki broj ličinki, oko 23 vrste vretenaca koji živi u lokvama. Uz riječicu Dubračinu lete ugroženi i rijetki šišmiši, te je također zabilježeno 35 vrsta ptica gnjezdarica. Nailazimo i na vodena staništa vodotoka Dubračine, od osobitog značenja za očuvanje bogate faune vretenaca, područje hranjenja rijetkih vrsta šišmiša i dr.

- **Stanje društvene i komunalne infrastrukture**

Pojam infrastrukture se odnosi na sisteme koji podržavaju društvo kao npr. ceste, vodovod, kanalizacija. Infrastruktura obuhvaća i željezničke pruge, naftovod, elektroenergetska rješenja dok u širem smislu uključuje i elektroopskrbu i vodoopskrbu.

Cestovna infrastruktura

Cestovnu infrastrukturu na području LAG-a „VINODOL“ čini sustav državnih, županijskih i lokalnih cesta te nerazvrstanih cesta.

Ulogu međunarodnog i državnog, ali i primarnog lokalnog pravca ima postojeća državna cesta D8 (Jadranska magistrala).

Županijske ceste na ovom području jesu:

Ž5064, Ž 5093, Ž 5089, Ž 5062, Ž5094, Ž 5109, Ž 5092, Ž 5091, Ž 5090 I Ž 5088.

Na rekonstruiranim dionicama županijskih cesta postignuti su zadovoljavajući tehnički elementi cesta, a za ostale dionice postoje mogućnosti rekonstrukcija i poboljšanja.

Lokalne ceste ovog područja jesu:

L 58075, L 58077, L 58079, L 58083, te L 58072, L58073, L58074, L58076, L 58080, L58081.

Lokalne nerazvrstane ceste evidentirane su u Prostornim planovima JLS, ali se ukazuje potreba za dodatnim cestama i posebno rekonstrukcijama postojećih lokalnih nerazvrstanih cesta, posebno u zaobalnim područjima, te su one preduvjet razvoja ruralnog turizma u šumskom zaleđu LAG-a Vinodol.

Sustav vodoopskrbe

Sustav vodoopskrbe na području LAG-a „VINODOL“ vrši se preko sustava vodoopskrbe koji je pod upravom komunalnog poduzeća Vodovod Žrnovnica sa sjedištem u Novom Vinodolskom.

Cjelokupni vodoopskrbni sustav dobiva vodu iz izvorišta Novljanska Žrnovnica.

Glavni objekti vodoopskrbnog sustava čine izvorište i crpna postaja Novljanska Žrnovnica sa tlačnim vodom do glavne vodospreme Mala Draga (5000 m³).

Izvorište i VS M. Draga nalaze se na području Grada Novi Vinodolski, iznad naselja Povile. Od VS M. Draga položeni su transportni cjevovodi prema istočnom dijelu (Klenovica, Smokvica) i zapadnom dijelu (Novi, Selce, Crikvenica, Dramalj). Na zapadnom dijelu je transportni sustav položen do postojeće vodospreme Dramalj, a sve ostale postojeće opskrbne vodospreme se nadopunjaju spojem na transportne cjevovode. Sustav Jadranovo je spojen na vodoopskrbni sustav grada Rijeke. Vodoopskrba Općine Vinodolske se vrši zasebno za četiri područja. To su naselja Bribir, Grižane, Tribalj i Drivenik s okolicom. Vodoopskrba Bribira s okolicom se vrši također iz vodospreme Mala Draga. Voda se iz vodospreme Mala Draga dovodi čeličnim cjevovodom koji u Novom Vinodolskom ima odvojak za Bribir. Vodoopskrba Grižana s okolicom se vrši iz istog vodoopskrbnog sustava Žrnovnice s time da se voda crpi u crpnoj stanici Dolinci. Vodoopskrba naselja Tribalj s okolicom se vrši iz dva kopana izvorišta (zdenca) u Triblju. Vodoopskrba Drivenika s okolicom se vrši iz riječkog vodoopskrbnog sustava.

Za daljnji razvoj ruralnog turizma i poljoprivrede, posebno u šumskom zaleđu LAG-a Vinodol neophodna je izgradnja sustava vodoopskrbe na tim područjima i to posebno u šumskom zaleđu Vinodolske općine- Bribirska šuma (Lukovo, Maševo, Ravno, Okruglo), te Grižanske i Driveničke šume. U zaleđu Grada Novi Vinodolski razvoj vodoopskrbe neophodan je za razvoj Gornjeg Zagona, Breza i Krmpota, koji su prostorno i raznolikošću krajolika idealni za razvoj ruralnog turizma i poljoprivrede.

Sustav kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda

Koncepcija odvodnje i obrade otpadnih voda Općine Vinodolske temelji se na *Idejnom projektu odvodnje otpadnih voda naselja u Općini Vinodolskoj (IGH d.d. Zagreb, Poslovni centar Rijeka, Rijeka, studeni 2006)* kao i na osnovu izrađenih pojedinačnih idejnih rješenja,

idejnih, glavnih i izvedbenih projekata. Tako se za prostor Općine Vinodolske planira izgraditi tri zasebna podsustava odvodnje za pojedine cjeline: Bribir, Grižane i Tribalj - Drivenik.

Projekt se odnosi na izgradnju sustava odvodnje sanitarno-potrošnih otpadnih voda i oborinskih voda naselja Vrba, Kičeri i Stokolin, kao I. etapa dogradnje i razvoja kanalizacijskog podsustava Bribir u Općini Vinodolskoj. Ukupno, biti će izgrađeno 1.850 m kanalizacije, od čega 1.114 m oborinskog kolektora i 736 m kolektora otpadnih voda.

Krajnji korisnici usluge su kućanstva i gospodarski subjekti koji će biti spojeni na kanalizaciju, uz postojećih 60, iznositi će ukupno 214 kućanstava, s 154 nova priključka.

Ulaganja u sustave kanalizacije prepoznata je i u Razvojnoj strategiji Primorsko-goranske županije te se nalazi u okviru Stateškog cilja 4 – Zaštita prirode i okoliša, Prioriteta 4.2. Razvoj komunalne infrastrukture, Mjere 4.3.2. Unapređenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Jačanje razvoja i poboljšanje sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda je jedan od preduvjeta za uravnoteženi gospodarski rast i za jačanje socijalno-gospodarskih uvjeta života ruralnog stanovništva u Općini Vinodolskoj. Dinamika izgradnje sanitarnih odvodnih sustava nije pratila razvoj vodoopskrbe (izgrađenost vodoopskrbnog sustava u Općini Vinodolskoj je 99%), stoga ovaj problem predstavlja limitirajući faktor u njenom razvoju jer rješenja nisu primjerena potrebama zaštite okoliša.

Elektroopskrba

Na području LAG-a „VINODOL“ najznačajniji elektroenergetski objekt je hidroelektrana "Nikola Tesla" (HE Vinodol) u sklopu koje je i izgrađena trafostanica 110/35 kV. Njenom izgradnjom i puštanjem u pogon 1952. godine. Započela je elitrifikacija na području Primorja, Gorskog Kotara i Kvarnerskih otoka koja unutar elektro energetskog sistema Hrvatske i danas ima nezamjenjivu ulogu u proizvodnji električne energije i regulaciji vršnih opterećenja. Nadzemni dalekovodi koji prolaze područjem LAG-a jesu: DV 380kV TS 380/220/110 kV Melina-TS 380/110kV CHE Obrovac, DV 220 kV TS 380/220/110 kV Melina-TS 220/110/35 kV HE Senj, DV 110 kV TS 110/10 kV Crikvenica-HE Senj, DV 220kV HE Senj-TS 400/220/110 kV Melina, DV 110 kV HE Vinodol -TS 400/220/110 kV Melina, DV 110kV HE Vinodol TS 110/10 kV Crikvenica, DV kV TS 110/10 kV Crikvenice HE Senj, DV 110 kV HE Vinodol -TS 110/35 kV Delnice, DV 110 kV HE Vinodol -HE Gojak, DV 220kV TS 400/220/110 kV Meline TS 220/110/35 kV HE Senj povezuje hidroelektranu Senj s elektroenergetskim sustavom. Preostala dva dalekovoda DV 110 TS 110/35 kV Vinodol -TS 110/20 kV Crikvenica i DV 110 TS 110/20 kV Crikvenica-TS 220/110/35 Kv HE Senj povezuju dvije hidroelektrane na elektroenergetski sustav i ujedno osiguravaju osnovno i rezervno napajanje za trafostanicu 110/20 kV Crikvenica.

Nedovoljna sigurnost u napajanju postoji u dijelu napajanja potrošača uz obalni dio i uz magistralu od područja Dramlja do Jadranova, jer je napajanje izvedeno preko nadzemnih vodova koji su više podložni mogućim kvarovima.

Za grijanje u kućanstvima na području LAG-a najviše se koristi drvo, a zatim električna energija te lož ulje. Za kuhanje u domaćinstvima najviše je zastupljena električna energija, zatim drvo. Najveća potrošnja električne energije je na području turizma i ugostiteljstva, dok su ostala područja zastupljena u znatno manjim udjelima. Zemni plin kao emergent slabo je

zastupljen na području LAG-a, te radi nedostatka plinovoda većina domaćinstava za zagrijavanje kao emergent koristi tekuća ili kruta goriva tako da je najznačajniji emergent na području LAG-a za zagrijavanje domaćinstava kruto gorivo (ugljen i drva) te loživo ulje. Veliki dio područja LAG-a nije plinificiran.

Na području LAG-a „VINODOL“ postoje i povlašteni proizvođači električne energije (Sunčana elektrana Crikvenica -Ladvić 1 snage 10 kW, Fotonaponski sustav Dom zdravlja Crikvenica, Fotonaponski sustav Srednja škola Dr. Antuna Barca- Crikvenica, Fotonaponski sustav O.Š. Ivan Mažuranić, Novi Vinodolski, Fotonaponski sustav ORECO -Crikvenica.

Telekomunikacijski sustav

Telekomunikacijske mreže s kapacitetom i kvalitetom na području LAG-a „VINODOL“ zadovoljavaju potrebe korisnika za telekomunikacijskom uslugom.

Na području LAG-a u radu je 15 UPS-a (udaljenih preplatničkih stupnjeva). Preplatnički stupnjevi u Vinodolu vezani su na centralu u Crikvenici optičkim sustavom prijenosa. Svi udaljeni preplatnički stupnjevi te udaljeni preplatnički multipleksori u Novom Vinodolskom vezani su optičkim sistemom prijenosa na digitalnu centralu tipa AXE Sušak u Rijeci, dok su ostali udaljeni preplatnički multipleksori vezani RR prijenosom na digitalnu centralu tipa AXE Krk u Krku. Crikvenički UPS-ovi također su vezani za centralu tipa AXE Krk u Krku. Kapaciteti udaljenih preplatničkih stupnjeva u LAG-u jesu 18 184 telefonskih priključaka. Poštanski uredi Hrvatskih pošta nalaze se u Crikvenici, Jadranovu, Dramlju, Selcima, Novom Vinodolskom i jedinica poštanske mreže u Bribiru.

- Gospodarske značajke područja**

Jedna od ključnih gospodarskih djelatnosti područja LAG-a svakako je turizam.

U strukturnim analizama i dugoročnim projekcijama turizam se ocjenjuje kao jedna od najdinamičnijih pojava s gotovo neprocjenjivom važnošću za razvitak svjetskog gospodarstva. On postaje složen ekonomski, ali i socio-kulturni fenomen, te prerasta u vodeću industriju 21. stoljeća, industriju bez dima” kako se popularno naziva.

- Glavne gospodarske djelatnosti**

Glavne gospodarske djelatnosti na području LAG-a vidljive su iz slijedeće tabele:

Tablica 2: Glavne gospodarske djelatnosti na području LAG-a „VINODOL“

SKUPINA	NAZIV	PRIHODI	UČEŠĆE (%)	% U UKUPNIM DJELATNSOTIMA
	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE			
55.10	HOTELI I SLIČAN SMJEŠTAJ	83.504.316,00 kn	93,5184827	
55.20	ODMARALIŠTA I SLIČNI OBJEKTI ZA KRAĆI ODMOR	5.742.046,00 kn	6,43065479	
55.90	OSTALI SMJEŠTAJ	45.146,00 kn	0,05056009	
	UKUPNO	89.291.778,00 kn	99,9996976	30.3%
56.1	DJELATNOSTI PRIPREME I			

	USLUŽIVANJA HRANE I PIĆA			
56.10	DJELATNOSTI RESTORANA I OSTALIH OBJEKATA ZA PRIPREMU I USLUŽIVANJE HRANE	7.287.191,00 kn	27,7184045	
56.29	OSTALE DJELATNOSTI PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	658.448,00 kn	2,50454915	
56.30	DJELATNOSTI PRIPREME I USLUŽIVANJA PIĆA	18.344.442,00 kn	69,7770463	
	UKUPNO	26.290.081,00 kn	100	8.89%
79.1	DJELATNOSTI PUTNIČKIH AGENCIJA I ORGANIZATORA PUTOVANJA			
79.11.	DJELATNOSTI PUTNIČKIH AGENCIJA	22.821.753,00 kn		
	UKUPNO	/		
45	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO			
45.11	TRGOVINA MOTOCIKLA, DIJELOVA I PRIBORA	10.357.692,00 kn	7,3702128	
46.4	TRGOVINA NA VELIKO PROIZVODIMA ZA KUĆANSTVO	1.993.154,00 kn	1,41826665	
47.1	TRGOVINA NA MALO U NESPECIJALIZIRANIM TRGOVINAMA	48.772.601,00 kn	34,7050721	
47.2	TRGOVINA NA MALO HRANOM I PIĆIMA, DUHANSKIM PROIZVODIMA U NESPECIJALIZIRANIM PRODAVAONICAMA	49.182.802,00 kn	34,9969585	
	TRGOVINA NA MALO OSTALOM ROBOM U SPECIJALIZIRANIM PRODAVAONICAMA	1.393.498,00 kn	0,99157001	
	OSTALA TRGOVINA	28.834.757,00 kn	20,5179199	
	UKUPNO	140.534.504,00 kn	100	47.53%
	GRAĐEVINARSTVO			
41.20.	GRADNJA STAMBENIH I NESTAMBENIH ZGRADA	27.177.293,00 kn		
	UKUPNO	27.177.293,00 kn		9.19%
	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO			
	UZGOJ GROŽĐA	7.782.478,00 kn	62,8957402	
	UZGOJ PERADI	560.272,00 kn	4,52795654	
	UZGOJ OSTALIH ŽIVOTINJA	4.030.867,00 kn	32,5763033	
	UKUPNO	12.373.617,00 kn	100	4.18%

Izvor: Izrada autora prema podacima FINA-e

U tablici 2 vidljivo je da su pretežne djelatnosti po učešću u ostvarenom ukupnom prihodu poduzetnika :

- 1.trgovina sa učešćem od 47,53 %
- 2.djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane i pića sa 39,2 %
- 3.građevinarstvo sa učešćem od 9,19 %
- 4.poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo sa 4,2 %

Ostvareni dohodak u obrtništvu za područje 3 JLS (Grad Crikvenica, Grad Novi Vinodolski i Općina vinodolska) u 2011. godini iznosio je 26.604.018,00 kuna.

TURIZAM

Sektor turizma na području LAG-a „VINODOL“ ima dugu tradiciju, izvrsne preduvjete za razvoj eko-ruralnog i raznih oblika selektivnog turizma (agroturizam, ruralne kuće za odmor, odmor na vinskoj cesti). Područje LAG-a, sa svojim velikim udjelom prirodnih krajobraza, izrazito je pogodno za lov, obzirom na strujanje gorskog zraka iz visokih šuma neposrednog zaleđa, neprocjenjive su prednosti u razvoju turizma ovoga kraja. Turizam na području Grada Crikvenice ima tradiciju staru više od 120 godina. Danas je Crikvenica poznato turističko središte koje raspolaže sa oko 10 000 kreveta od kojih je većina u privatnom smještaju. Godišnje Crikvenica ima 2.500 sunčanih sati. Turistička ponuda Crikvenice je raznovrsna: od raznih sportova do povijesnih znamenitosti koje sežu u 18. stoljeće.

Posebnost u turističkoj ponudi Vinodola je prvi etno hotel na ovim područjima i šire kategoriziran kao hotel baština s 4 zvjezdice. Tristo godina staro obiteljsko imanje, kompleks od više kamenih starih kuća, preuređeno je u udobnu kuću za goste, pridajući važnost detaljnoj rekonstrukciji povijesne zgrade. Hotel "Balatura" u Triblju niknuo je na temeljima starog seoskog domaćinstva sastavljenog od četiri povezane kuće.

Tablica 3: Broj turista i noćenja u 2012. godini na području LAG-a „VINODOL“

ZEMLJA DOLASKA	BROJ TURISTA	BROJ NOĆENJA
Njemačka	73.673	538.288
Slovenija	21.487	103.179
Italija	18.256	74.746
Austrija	29.226	139.312
Češka	23.100	147.743
Mađarska	20.884	104.933
Slovačka	20.953	131.686
Poljska	21.452	129.147
Nizozemska	7.226	42.543
Bosna I Hercegovina	6.867	35.074
Velika Britanija	838	3.847
Ostale zemlje	37.336	207.766
UKUPNO DOMAĆIH	65.386	339.085
UKUPNO STRANIH	281.185	1.657.632
SVEUKUPNO	346.571	1.996.717

Izvor: Izrada autora prema podacima Turističkih zajednica Grada Crikvenice, N.Vinodolskog i Općine Vinodolske

Turistički kapaciteti obuhvaćaju različite vrste smještaja, a analizirani su u usporedbi sa strukturom noćenja ostvarenih u pojedinim vrstama kapaciteta. S obzirom da je turizam glavna gospodarska grana na području LAG-a „VINODOL“, valja navesti kakva je trenutna ponuda turističkog sadržaja te koji su turističke atrakcije trenutno zastupljene s potencijalom za daljnji razvoj. Činjenicu da se turizmom bavi većina stanovnika potvrđuje i turistička tradicija duga 120 godina. U turističkoj ponudi prevladava standardna ponuda sunca, mora i plaže uz dodatne aktivnosti koje priliče ljetnoj sezoni. Područje LAG-a svoju turističku ponudu

predstavlja u ljetnim mjesecima i najvažnija događanja su u navedenom razdoblju. U slijedećem grafikonu dajemo prikaz turista i noćenja na području LAG-a Vinodol za 2012. godinu.

Grafikon 2: Broj turista i noćenja u 2012.godini na području LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Novi Vinodolski, TZ Općine Vinodolske i TZ Grada Crikvenice 2012.

Od 346.571 broja turista u 2012. godini broj domaćih turista iznosio je 65.386 što predstavlja udio od 18.9%. Iz navedenih podataka vidi se da najveći broj stranih gostiju koji ostvaruju najveći broj noćenja dolazi iz Njemačke, a slijede Češka, Poljska i Austrija.

Struktura stranih gostiju segmentirana je na dva bitno različita tržišta: s jedne strane Njemačka i Austrija kao tradicionalno tržište više i visoke kupovne moći, a s druge strane Slovenija, Mađarska, Poljska i Slovačka, kao tradicionalna tržišta srednje i niže kupovne moći.

U 2012. godini na području LAG-a „VINODOL“ ostvareno je 1.996.717 noćenja, od čega je najveći udio - 54% ostvareno u privatnom smještaju, što je prikazano u grafikonu 3.

Tablica 4: Prikaz vrste smještajnih kapaciteta na području LAG-a „VINODOL“

VRSTA SMJEŠTAJNOG KAPACITETA	BROJ SMJEŠTAJNIH JEDINICA	UDIO SMJEŠTAJNIH JEDINICA
PRIVATNI SMJEŠTAJ	8.801	54%
HOTELI	3.707	23%
AUTOKAMP	2.500	15%
ODMARALIŠTA	833	5%
OSTALO	395	3%
UKUPNO	16.236	100%

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Novi Vinodolski, TZ Općine Vinodolske i TZ Grada Crikvenice 2012.

Grafikon 3: Udio smještajnih jedinica na području LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Novi Vinodolski, TZ Općine Vinodolske i TZ Grada Crikvenice 2012.

POLJOPRIVREDA

Iz tabele glavnih gospodarskih djelatnosti vidljivi je mali udio poljoprivrede u ukupnom prihodu poduzetnika. Površine pod dugogodišnjim nasadima tijekom prošlog stoljeća do danas svedene su na minimum. Razlozi su opsežni, ali za ovo područje ističu se razvoj industrije i masovno zapošljavanje u njenim pogonima, a posljednjih godina razvoj turizma.

Time su mnogi članovi obiteljskih zajednica, nositelja poljoprivredne proizvodnje postali materijalno neovisni i nezainteresirani za dotadašnji tradicionalan način življenja i rada na poljoprivrednim obiteljskim gospodarstvima.

Dosadašnja politika razvoja vinogradarstva, maslinarstva i voćarstva dala je skromne rezultate

u usporedbi s mogućnostima i značenjem tih grana poljoprivrede. Od 5.450 ha ukupnog poljoprivrednog zemljišta na području LAG-a, danas obrađuje samo 5 % površina.

Na prostoru Vinodola nema značajnijih poljoprivrednih zemljišta u javnom vlasništvu, pa se mjere za poticanje korištenja takvih dobara nužno moraju usmjeravati prema fizičkim i pravnim osobama privatnog sektora. Zato LAG „VINODOL“ prepoznaće značaj poljoprivredne proizvodnje za ukupan gospodarski, društveni i socijalni razvoj svog prostora i stanovništva, pa zagovara njen razvoj svugdje gdje je to objektivno moguće.

Tablica 5: Broj OPG-a na području LAG-a „VINODOL“

GRAD/OPĆINA	BROJ OPG-a
Novi Vinodolski	73
Crikvenica	42
Vinodolska općina	48
Ukupno	163

Izvor: Izrada autora prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

U sektoru poljoprivrede najznačajniji poduzetnik je tvrtka „Pavlomir“ d.o.o., sa sjedištem u Gradu Novi Vinodolski, koji bi svojim primjerom trebao biti pokretač razvoja poljoprivrede na području LAG-a Vinodol.

Tvrta Pavlomir d.o.o. je aktivno sudjelovala u pilot projektu okrugnjavanja poljoprivrednog zemljišta i u projektu navodnjavanja koji se provodi od strane Primorsko – goranske županije, Grada Novi Vinodolski i Hrvatskih voda.

„Pavlomir“, d.o.o. ima razvijenu proizvodnju grožđa na 31 ha, te proizvodnju vina od cca 90 000 litara koja se svake godine povećava. Organizirana je trgovina maloprodaje i veleprodaje, te razvijeno tržište u hotelima i restoranima od Senja do Opatije. Tvrta je sudjelovala na brojnim manifestacijama i sajmovima gdje je dobila brojna priznanja za kvalitetu vina. Tvrta namjerava ulagati u modernizaciju vinarije ugradnjom rashladnog sustava u svrhu poboljšanja kvalitete proizvoda i rješavanja problema održavanja zahtijevane temperature skladištenja proizvoda. Uvođenjem HACCP sustava za proces proizvodnje/punjena vina i rakija, preventivnog sustava sigurnosti hrane, poboljšala bi se sigurnost i kvaliteta procesa proizvodnje proizvoda i osigurala mogućnost plasmana proizvoda tvrtke na inozemno tržište. Kooperativni odnos sa proizvođačima grožđa u Novom Vinodolskom i Općini Vinodolskoj kroz snabdijevanje repro - materijalom i otkupom grožđa, direktno doprinosi razvoju OPG-a.

Kako je podrumarstvo usko vezano uz proizvodnju grožđa, tvrtka „Pavlomir“ namjerava staviti u funkciju podrum vina u smislu organiziranog dolaska stranih i domaćih gostiju na obilazak poljoprivrednoga dobra i degustacije vina.

U agroturizmu tvrtka vidi veliku šansu i u izgradnji kamenih kućica kako bi se turisti zadržavali na ovom području. Projekti tvrtke osigurat će zapošljavanje oko 10 novih radnika.

Značajnu ulogu u pokretanju i obnovi vinogradarstva ima i Poljoprivredna zadruga „Studec“, Bribir, koja je pokrenula projekt obnove vinove loze na 5 ha 1990. godine, te je istovremeno otvorila restoran na lokaciji Pavlomir, sa ponudom autohtonih primorskih jela i vina.

Tablica 6: Struktura nositelja vinogradarstva 2010 god.

Pravna i fizička osoba	Površina u ha	Broj trsi	kapaciteti u hektolitrima
Pavlomir d.o.o.	33,5	131.000	1.500
VPZ Studec	1,2	8.000	400
12 OPG-a sa 300 i više trsi	1,8	11.600	
Ostali OPG-i	12,5	33.100	
UKUPNO	49	183.700	1.900

Izvor: Poljoprivredna zadruga „Plodovi Vinodola“

Tablica 7: Stanje dugogodišnjih nasada u voćarstvu u 2009. godini

GODINA	JED. MJERA	TREŠNJA	SMOKVA	BADEM	MASLINA
2009	KOMAD	2.480	3.880	290	4.840

Izvor: Poljoprivredna zadruga „Plodovi Vinodola“

Oživljavanje poljoprivrede treba tražiti preko razvoja agroturizma i seoskog turizma, širenjem ponude domaćih izvornih proizvoda na turističkom i drugom tržištu. Na taj način širit će se izvornost domaće ponude turistima, sa ciljem da ih se što dulje zadrži na području Vinodola. U Vinodolu je prevladavajući oblik razvoj ruralnog turizma, koji podrazumijeva obnovu starih kamenih kuća i kamenih vila s bazenom, te se očekuje daljnji intenzivni razvoj ovog vida turizma, koji je pokazao i ekonomsku i razvojnu opravdanost. Ovi objekti kategorizirani su kao kuće za odmor. Trenutno nije registriran niti jedan objekt seoskog turizma ili agroturizma, koji podrazumijeva obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, koje se bavi poljoprivrednom kao osnovnim zanimanjem i uz tu djelatnost razvija i djelatnost turizma.

- **Stanje gospodarstva**

Stanje gospodarstva na području LAG-a „VINODOL“, trenutno ima slijedeće karakteristike:

- Visoki udio turističkih djelatnosti (usluge smještaja i pripreme hrane i pića - hotelijerstvo i ugostiteljstvo), kako po ostvarenju ukupnog prihoda, tako i po učešću zaposlenih
- Visoki udio trgovine, posebno maloprodaje, kako po ostvarenju ukupnog prihoda, tako i po učešću zaposlenih
- Poljoprivreda se sreće u relativno malom učešću, orientirana gotovo isključivo na sektor vinarstva (Pavlomir d.o.o., PZ Studec i PZ Plodovi Vinodola)
- Od 5.450 ha poljoprivrednog zemljišta obrađuje se samo 5 %

- U sektoru malog i srednjeg poduzetništva prevladava djelatnost uslužnog građevinarstva, agencijskog poslovanja u turizmu, agencija za poslovanje nekretninama
- U prošlosti razvijena drvna industrija (DI „Milana Matajia“) te metaloprerađivačka industrija („Viševica“, Bribir, „Automehanika“, Crikvenica, „Instalater“, Crikevnica) odavno su stvar prošlosti, budući da su stečajevi razorili u cijelosti navedene grane djelatnosti
- Ostale djelatnosti, koje su čak i relativno većeg obima su proizvodnja električne energije – HE „VINODOL“ i šumarstvo (bivše Šumarije Novi Vinodolski i Crikvenica, koje gospodare šumama na području LAG-a) u sustavu su javnih poduzeća – HEP-a i Hrvatskih šuma

Prema Statističkim podacima FINE na području LAG-a je bilo 417 trgovačkih društava sa 2.118 zaposlenih osoba, te

- ostvarenim ukupnim prihodima u iznosu od 677.580.387 kn,
- ostvarenim ukupnim rashodima u iznosu od 813.648.491 kn
- ostvarenim gubitkom u iznosu od 136.068.104 kn.

Razvojne specifičnost područja LAG-a „VINODOL“ sastoje se u sljedećim karakteristikama:

- **Razvijeno obalno područje** s turističkom tradicijom od preko 120 godina
- **Tipično ruralno područje** u zaleđu - Vinodolska dolina i zaleđe grada Novog Vinodolskog, koje graniči na sjeveru sa Gorskim kotarom i ima sve karakteristike gorskih područja

Stihijički razvoj i betonizacija priobalja (Crikvenica, Dramalj, Selce) i potrošen prostor, otvara razvojne šanse ruralnom zaleđu i potencira sve njegove razvojne potencijala.

Razvoj ruralnog turizma posebno je vidljiv na području Vinodolske općine - Bribir, Grižane, Tribalj i Drivenik, te u šumskom zaleđu Vinodola.

Vinodol, u zaobalnom dijelu (koji obuhvaća područje Vinodolske općine, te zaleđe Grada Novi Vinodolski), kao mikrodestinacija Crikveničko-vinodolske rivijere, može se i treba razvijati ne kao dodatna ponuda hotelskog turizma na obali, nego kao samostalni turistički proizvod te izgraditi vlastiti «brand», koji bi trebao rezultirati povećanjem smještajnih kapaciteta, i to prvenstveno u segmentu razvoja ruralnog turizma i agroturizma. Da je razvoj ruralnog turizma u Vinodolu već započeo velikim koracima, te da se potvrđuje realnost naprijed navedene strategije, govore i sljedeće činjenice: Na području Vinodola registrirano je preko 60 privatnih iznajmljivača (soba, apartmana i kuća za odmor, odnosno ukupno preko 90 smještajnih jedinica) od čega je trenutno u komercijalnoj upotrebi petnaestak, a pokrenuto još desetak projekata koji zadovoljavaju sve attribute objekata ruralnog turizma, te ih možemo smatrati solidnom osnovom razvoja ruralnog turizma u Vinodolu.

Potražnja ovakvog vida turizma na području Vinodola je u značajnom porastu, te se iz godine u godinu bilježi sve veći porast broja ovakvih projekata.

Broj gostiju i broj noćenja povećao se 2011. godine u odnosu na 2010. godinu. Ukupni porast prometa gostiju je za 15% veći (2011. - 3.957 gostiju, 2010. - 3.440 gostiju), a broj noćenja bilježi porast od čak 27% (2011. - 32.706 noćenja, 2010. - 25.773 noćenja).

Prema statističkim podacima vidljivo je da postoje trendovi rasta u broju dolazaka i noćenja domaćih i stranih gostiju. Posljednjih sedam godina, odnosno kumulativno od 2005. – 2011. godine broj dolazaka domaćih i stranih gostiju dvostruko je porastao, dok je broj noćenja porastao za preko 85%. Ovakva statistika posebno dolazi do izražaja u kvalitetnom smještaju, posebice ruralnom koji bilježi izvrsnu popunjenošć i postiže iznimno dobre cijene, kao i o "starim" iznajmljivačima koji već imaju uhodane kanale prodaje. Udio u ostvarenim noćenjima u ruralnim vilama za odmor, prema analiziranim vrstama objekata, dostiže čak 18% od ukupnog broja ostvarenih noćenja, dok u odnosu ukupnih noćenja isključivo registriranog komercijalnog smještaja „ruralni“ kapaciteti ostvaruju čak trećinu ukupno ostvarenog broja noćenja. Mora se uzeti u obzir i činjenica da se radi o ostvarenju noćenja tek petnaestak smještajnih jedinica, odnosno ruralnih objekata koji raspolažu s 80 ležajeva, dok dvije trećine ostvarenog noćenja zajedno čine hotel Balatura, pansion Mirna dolina, planinarski dom Vagabundina koliba i obiteljski smještaj koji ukupno broje preko 300 ležajeva (u obiteljskom smještaju registrirano je četrdesetak iznajmljivača sa više od 220 ležajeva). Ovakvi podatci nisu rezultat samo bolje popunjenošć, već dokazuju i potvrđuju sve veći broj obnovljenih i novih ruralnih kuća s bazenima na području cijelog Vinodola. Zainteresiranost za odmor u ovakvim objektima najviše postoji kod Nijemaca, Nizozemaca i Španjolaca i Belgijanaca. To dobrim dijelom govori da je Vinodolski kraj privlačniji turistima, nego turističke destinacije koje pomalo počinju sličiti jedna drugoj po svemu.

I dalje stoji činjenica da su gosti zadovoljni smještajem i kvalitetom smještaja u Vinodolu, što se pokazalo u rastu noćenja inozemnih gostiju. Prosječno trajanje boravka u ruralnom smještaju je 10 dana, a u apartmanima i sobama 8 dana. Razvoj ruralnog turizma na području Vinodola je i dalje u punom cvatu, a autohtono uređene vile s bazenima i dalje privlače velik broj turista i zaljubljenika u prirodu. Posebnost u turističkoj ponudi Vinodola je prvi etno hotel na ovim područjima i šire kategoriziran kao hotel baština s 4 zvjezdice. Tristo godina staro obiteljsko imanje, kompleks od više kamenih starih kuća, preuređeno je u udobnu kuću za goste, pridajući važnost detaljnoj rekonstrukciji povijesne zgrade. Hotel "Balatura" u Triblju niknuo je na temeljima starog seoskog domaćinstva sastavljenog od četiri povezane kuće.

- **Tržište radne snage**

Grafikon 4: Nezaposlene osobe na području LAG-a „VINODOL“ prema spolu na dan 31.11.2011.

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ-a, Ispostava Crikvenica

Iz grafikona je vidljivo da je na području LAG- a „VINODOL“ veći udio (52%) nezaposlenih žena nego muškaraca. Na području LAG-a „VINODOL“ prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2011. godini bilo je 13.286 radno sposobnih stanovnika. Dakle, udio nezaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo iznosi 9,75 %.

Grafikon 5 Nezaposlene osobe na području LAG-a „VINODOL“ prema razini obrazovanja na dan 31.11.2011.

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ-a Ispostava Crikvenica

Nezaposlenost na području LAG-a „VINODOL“ prema razini obrazovanja prikazanih na grafu br. 5 pokazuje da je najveći broj nezaposlenih osoba sa stupnjem srednjoškolskog obrazovanja, i to trogodišnjih strukovnih usmjerenja.

Na području LAG-a „VINODOL“ u tvrtkama radi 2.118 ljudi, a u sljedećoj tablici donosimo pregled zaposlenih razvrstanih prema najzastupljenijim sektorima u gospodarstvu područja LAG-a.

Tablica 8: Pregled zaposlenih prema najzastupljenijim sektorima u gospodarstvu područja LAG-a „VINODOL“

SKUPINA	NAZIV	ZAPOSLENI
	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	
55.10	HOTELI I SLIČAN SMJEŠTAJ	503
55.20	ODMARALIŠTA I SLIČNI OBJEKTI ZA KRAĆI ODMOR	24
56.1	DJELATNOSTI PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE I PIĆA	
56.10	DJELATNOSTI RESTORANA I OSTALIH OBJEKATA ZA PRIPREMU I USLUŽIVANJE HRANE	80
56.29	OSTALE DJELATNOSTI PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	5
56.30	DJELATNOSTI PRIPREME I USLUŽIVANJA PIĆA	25
79.1	DJELATNOSTI PUTNIČKIH AGENCIJA I ORGANIZATORA PUTOVANJA	
79.11.	DJELATNOSTI PUTNIČKIH AGENCIJA	106
45	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO	
45.11	TRGOVINA MOTOCIKLA, DIJELOVA I PRIBORA	1
46.4	TRGOVINA NA VELIKO PROIZVODIMA ZA KUĆANSTVO	14
47.1	TRGOVINA NA MALO U NESPECIJALIZIRANIM TRGOVINAMA	74
47.2	TRGOVINA NA MALO HRANOM I PIĆIMA, DUHANSKIM PROIZVODIMA U NESPECIJALIZIRANIM PRODAVAONICAMA	13
	TRGOVINA NA MALO OSTALOM ROBOM U SPECIJALIZIRANIM PRODAVAONICAMA	2
	GRAĐEVINARSTVO	
41.20.	GRADNJA STAMBENIH I NESTAMBENIH ZGRADA	69
	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	
	UZGOJ GROŽĐA	14
	UZGOJ PERADI	2
	UZGOJ OSTALIH ŽIVOTINJA	20

Izvor: Izrada autora prema podacima FINA-e

Broj zaposlenih na području LAG-a „VINODOL“ u obrtništvu je 795.

- **Demografske značajke područja**

• **Broj i gustoća stanovnika**

Na području LAG-a „VINODOL“ živi 19.812 stanovnika prema popisu stanovništva 2011. godine., što čini 6,7 % ukupnog broja stanovništva Primorsko-goranske županije. Demografsko kretanje stanovništva Primorsko-goranske županije je u blagom padu, broj stanovnika je između zadnja dva popisa manji za 3,1 %, a na području LAG-a za 1,8 %. Prosječna gustoća naseljenosti je 44,3 stanovnika/km² što je znatno manje od gustoće naseljenosti Primorsko-goranske županije (82,6 stanovnika/ km²).

Tablica 9. Broj i gustoća stanovnika područja LAG-a

PROSTORNA JEDINICA	POVRŠINA (km2)	BROJ STANOVNIKA 2001.	BROJ STANOVNIKA 2011.	RAZLIKA 2001./2011.	GUSTOĆA NASELJENOSTI 2011. (st/km2)
REPUBLIKA HRVATSKA	56.602	4.437.460	4.456.096	0,4%	78,7
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA	3.582	305.505	296.123	-3,1%	82,6
PODRUČJE LAG-a	447	20.160	19.812	-1,8%	44,3
GRAD CRIKVENICA	30	11.348	11.122	-2,0%	370,7
GRAD NOVI VINODOLSKI	265	5.282	5.113	-3,3%	19,3
OPĆINA VINODOLSKA	152	3.530	3.577	1,3%	23,5

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a

• Demografska kretanja

Tablica 10: Demografska kretanja na području LAG-a „VINODOL“ 2001-2011

<i>Podru čje</i>	<i>Uku pno</i>	<i>0 – 6 god</i>	<i>0 - 14 god</i>	<i>0 - 17 god</i>	<i>0 - 19 god</i>	<i>Radno sposob no</i>	<i>60 i više god</i>	<i>65 i više god</i>	<i>75 i više god</i>	<i>Prosj ečna staros</i>	<i>Inde ks stare</i>	<i>Koefic ijent staros</i>
----------------------	--------------------	--------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	----------------------------------	------------------------------	------------------------------------

		<i>ina</i>	<i>ina</i>	<i>ina</i>	<i>ina</i>	<i>stanovništvo (15 – 64 godine)</i>	<i>ina</i>	<i>ina</i>	<i>ina</i>	<i>t</i>	<i>nja</i>	<i>ti</i>
LAG VINO DOL 2001.	20.1 60	1.2 72	3.0 23	3.7 28	4.2 29	12.903	4.7 26	3.4 02	1.3 22	41,6	116, 5	24,3
LAG VINO DOL 2011.	19.8 12	1.0 56	2.4 69	3.0 16	3.4 13	13.286	5.7 97	4.0 57	1.7 77	44,9	170, 5	29,2

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a

Iz prethodne tablice prema Popisu stanovništva iz 2011. godine u odnosu na Popis stanovništva iz 2001. godine, na području LAG-a „VINODOL“ vidljivo je smanjenje broja mladih osoba do 19 godina, dok je povećan broj osoba od 60 i više godina. Prosječna starost povećana je s 41,6 na 44,9 godina, dok je indeks starenja porastao za 54.

- **Obrazovna struktura stanovništva**

Prema podacima Popisa stanovništva 2001. godine (tablica 10), obrazovna struktura je sljedeća:

- 12,3% stanovništva nema završeno osnovno obrazovanje
- 17,7% stanovništva ima završenu osnovnu školu
- 56,7% stanovništva je sa srednjim obrazovanjem
- 13,3% stanovništva ima višu ili visoku naobrazbu.

U usporedbi s podacima na razini RH, stupanj osoba za višom i visokom naobrazbom veći je od prosjeka RH (12%), a prevladava stanovništvo sa srednjoškolskim obrazovanjem. Obrazovna struktura prema spolu pokazuje da je manji udio ženskog stanovništva s srednjoškolskim i visokim obrazovanjem, dok je veći udio ženskog stanovništva s niskim stupnjem završenog školovanja (ili bez ikakve naobrazbe) te u nepovoljnem položaju na tržištu rada u odnosu na muški dio populacije.

Tablica 11: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a „VINODOL“

STANOVNIŠTVO STARO 15 I VIŠE GODINA PREMA SPOLU I ZAVRŠENOJ ŠKOLI NA PODRUČJU LAG-a PREMA POPISU 2001.					
		<i>Ukupno područje LAG-a</i>	<i>Muškarci</i>	<i>Žene</i>	<i>Muškarci %</i>
Bez škole		184	45	139	24
1-3 razreda osnove škole		537	119	418	22
4-7 razreda osnovne škole		1.393	339	1.054	24
					76
					78

Osnovna škola	3.034	1.099	1.935	36	64
Srednja škola	9.716	5.309	4.407	55	45
Viša škola, I.stupanj fakulteta	848	453	395	53	47
Fakultet, umjetnička akademija i sveučilišni studij	1.226	656	570	54	46
Magisterij	39	22	17	56	44
Doktorat	17	13	4	76	24
Nepoznato	143	72	71	50	50

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2001.

Grafikon 6: Obrazovna struktura LAG -a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS, Popis stanovništva 2001.

• Školstvo i kultura

Sustav odgoja i obrazovanja na području LAG-a „VINODOL“ obuhvaća predškolski odgoj, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje.

Na području LAG-a djeluju:

- Dječji vrtić "Radost" u Crikvenici s područnim jedinicama u Selcu, Dramlju i Jadranovu
- Dječji vrtić "Fijolica" u Novom Vinodolskom
- Dječji vrtić „Cvrčak i mrav“ u matičnom objektu Tribalj i podružnici Bribir
- Dječji dom "Izvor" u Selcu za djecu razorenih obitelji
- Osnovne škola "Zvonko Car" i "Vladimir Nazor", s područnim školama u ostalim naseljima, te područno odjeljenje osnovne glazbene škole sa sjedištem u Novom Vinodolskom
- Osnovna škola Ivana Mažuranića-Novi Vinodolski
- Osnovna glazbena škola
- Osnovna škola „Jurja Klovića“ Tribalj
- Jedna srednja škola, koja obuhvaća gimnaziju, dva četverogodišnja stručna programa (hotelsko-turistički i ekonomski) te tri trogodišnja programa za zanimanja kuhar, konobar, vodoinstalater, automehaničar i strojopravnik;
- Škola stranih jezika.

Na području LAG-a ne djeluje niti jedna ustanova visokog školstva i znanosti.

Na području LAG-a „VINODOL“ djeluju mnoge kulturne udruge, društva, ustanove u kulturi čiji je cilj obogaćivanje kulturnih sadržaja područja na kojem djeluju. Kulturne udruge najviše pridonose kulturnoj pa time i turističkoj ponudi i raznolikosti područja.

Od vrijednih kulturnih sadržaja ovoga područja valja spomenuti Narodnu knjižnicu i čitaonicu u Bribiru koja je osnovana 1883. godine. Od udruga ovdje su aktivni Kulturno umjetničko društvo "Barac", Društvo imena Isusova, Časnički zbor i Udruga narodnih običaja-klapa Tiće. U gradu Novi Vinodolski od kulturnih ustanova ističu se Narodni muzej i galerija Grada Novi Vinodolski kao i Narodna čitaonica i knjižnica. Narodna čitaonica i knjižnica osnovana je 1845. godine, a predstavlja jednu od najznačajnijih kulturnih institucija.

Od velikog utjecaja je izdavačka djelatnosti koja intenzivno podupire njegovanje narodnih običaja. Svojim značenjem također se ističe Kulturno umjetničko društvo "Ilija Dorčić" u kojem djeluju folklorna sekacija, limena glazba, ženska klapa, te muška klapa koja djeluje kao zasebna udruga. Od ostalih udruga ovdje također djeluje i Katedra čakavskog sabora - Novljansko kolo i Klapa "Vinčace". Na području Grada Crikvenice djeluju ustanova u kulturi Dr. Ivan Kostrenčić te Narodna knjižnica i čitaonica Crikvenica koja je osnovana 1874. godine sa središnjom knjižnicom u Crikvenici, ogrankom u Selcu, knjižničnom stanicom u Jadranovu i knjižničnim stacionarom u "Thalassotherapiji". Ovdje djeluju i više kulturno-umjetničkih društava i Udruga, a to su: Limena glazba Selce, Kulturno umjetničko društvo "Vatroslav Lisinski", klapa "Kaštel", likovna radionica "Lirac", Udruga mladeži Selce, Udruga mladeži Jadranovo te Udruga za narodne običaje "Duga".

Na području LAG-a djeluju 4 staračka doma, dva na području Grada Crikvenice, 1 na području Grada Novog Vinodolskog i 1 na području Vinodolske općine. Zbog nedostatnih kapaciteta, i zbog starenja populacije što je opisano u poglavljju 1.3.2. Demografska kretanja, vidljiva je potreba za otvaranjem novih staračkih domova.

• SWOT ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI PODRUČJA

SWOT analiza (*Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats*) predstavlja kvalitativnu ocjenu snaga i slabosti te prilika i prijetnji važnih za razvoj ruralnih područja u cjelini.

SWOT analizu izradila je Radna grupa za izradu Strategije temeljeno na nalazima osnovne analize stanja u prostoru, trendova odnosno razvojnih pokazatelja. Kroz nekoliko sastanka definirane su realne prednosti i slabosti kao i prilike i prijetnje.

Radna grupa je izradila detaljnu SWOT analizu prema glavnim razvojnim sektorima i to: geoprometni položaj, prirodni resursi i baština, kulturno-povijesno nasljeđe, gospodarstvo, kvalitetu života zajednice i njezinih stanovnika te stanje infrastrukture.

U SWOT analizi posebno se ističu prirodne prednosti područja koje je bogato kulturno-povijesnom baštinom, čiji se razvoj zasnivao na velikoj biološkoj i krajobraznoj raznolikosti cijelog prostora.

Na prostoru LAG-a postoje velike mogućnosti razvoja ruralnog oblika turizma povezanog sa dugo godina zanemarenom poljoprivredom. S druge strane, također su i prisutni ograničavajući faktori razvoja ruralnog područja kao što su nedostatnost ljudskih resursa, zapuštene poljoprivredne površine te ostalo.

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Povoljan zemljopisni položaj područja Prirodni resursi (blaga klima, dugi povezani niz plaža, očuvano zaleđe) Bogatstvo vodnih resursa Dobro razvijena cestovna mreža u na većini LAG područja</p>	<p>Nedovoljno iskorišteni prirodne i klimatske prednosti područja te veliki energetski potencijal Nedovoljna iskorištenost i promocija prirodnih bogatstava Nedovoljno iskorišteni potencijali obnovljivih izvora energije</p>	<p>Veliki potencijal korištenja obnovljivih izvora energije Natura 2000 Mogućnosti korištenja EU fondova za ruralni razvoj</p>	<p>Klimatske promjene Nedovoljni kapaciteti za upravljanje razvojem te pripremu i provedbu projekata Ograničavajuća zakonska regulativa po pitanju obnovljivih izvora energije Sporost državne administracije u ishodenju potrebnih dozvola Nedovoljni snaga mreže distribucijskog sustava</p>
<p>Bogata kulturno-povijesna baština Turistička tradicija Gostoprivrstvo – ljubaznost domaćina Prepoznatljiva turistička destinacija Uzlazni trend ruralnog turizma Šumsko područje (zalede) s potencijalom</p>	<p>Nedovoljna uključenost kulturno-povijesne baštine i prirodnih vrijednosti u turističku ponudu Nepovoljna struktura turističke ponude Nedovoljan broj visoko kategoriziranih smještajnih kapaciteta Sezonski orientiran turizam</p>	<p>Razvoj kulturnog turizma, privlačenje „novih“ turista motiviranim kulturom Kreiranje jedinstvenog europskog modela održivog turizma koji čuva okoliš i kulturno-povijesno naslijeđe Razvoj novih turističkih proizvoda Razvoj obiteljskih hotela i</p>	<p>Neplanska i neadekvatna gradnja Konkurenčija ostalih hrvatskih priobalnih destinacija Turbulentno okruženje Globalna ekonomska kriza u okruženju Depopulacija ruralnih područja Izražen trend napuštanja i propadanja seoskih sredina Ograničeno korištenje sredstava EU fondova uslijed visokih kriterija prihvatljivosti korisnika</p>

<p>za lovni turizam Veliki broj starih, autohtonih primorskih kuća, čak i čitavih malih sela, koje su zapuštene slijedom procesa depopulacije Vinodola</p>	<p>Manjak znanja i vještina u programima ruralnog razvijanja Nedostatna prepozнатljivost ruralnih područja, njihovih vrijednosti i raznolikosti Nedostatak stručnih kadrova (operativni kadar)</p>	<p>pansiona Sve veća potražnja gostiju za eko, ruralni, kulturni, lovni i aktivni odmor Razvoj agro i ruralnog turizma Razvoj vinskih programa, uključujući vinske ceste</p>	
<p>Bogata prirodna bioraznolikost kao osnova za okolišno prihvatljivu i održivu poljoprivrednu proizvodnju Postojanje velikih površina ekološki čistog prostora pogodnog za razvoj ekološke proizvodnje Povoljni pedološki i klimatski uvjeti za razvoj poljoprivrede Tradicija u vinogradarstvu i vinarstvu, trend povećanja površina pod vinogradima</p>	<p>Nedostatak koordinacije u razvoju turizma i poljoprivrede Zapuštene poljoprivredne površine Nedostatna primjena inovativnih rješenja i tehnologija u proizvodnji Fragmentiranost (usitnjenoš) poljoprivrednog zemljišta, te neriješeni imovinsko-pravni odnosi Slaba zaštita i promocija posebnosti regionalnih proizvoda Nedovoljno korištenje europskih fondova</p>	<p>Intenziviranje poljoprivredne proizvodnje i mogućnost integriranja poljoprivrednih proizvoda u turističku ponudu Porast potražnje za ekskluzivnim poljoprivrednim proizvodima (ekološkim, autohtonim i tradicijskim) Razvoj poljoprivrede novi i inovativni poljoprivredni proizvodi</p>	<p>Neosjetljivost tržišta za malu/lokalnu poljoprivrednu proizvodnju Prodaja poljoprivrednog zemljišta Sivo tržište poljoprivrednih proizvoda Kontinuirani proces depopulacije, starenja stanovništva i deruralizacije Nedostatak stručne potpore proizvođačima Daljnje povećanje migracija selo-grad, odljev stručnog i visokoobrazovanog kadra Nepoznato vlasništvo zapuštenog zemljišta uz postojeće nasade</p>

Značajke područja Vinodola su relativno povoljni prirodni uvjeti i duga tradicija za uzgoj vinove loze, masline i tradicionalno prihvaćenog voća (trešnja, višnja maraska, badem, smokva i sl.)

Povoljnosti za sadnju i proizvodnju vinove loze i autohtonog voća su tradicija, odgovarajuće zemljište i geografski položaj, razvijena vodovodna mreža, nadzemne i podzemne vode, smanjeni troškovi uklanjanja nepotrebne drvne mase sa zapuštenih zemljišta zbog opožarenosti površina, visoka cijena kvalitetnih vina i maslinovog ulja.

Prednosti razvoja ovakve poljoprivredne proizvodnje su manji fizički rad s primjenom naprednih tehnologija, niža stopa kapitalnih ulaganja, zapošljavanje uz najmanju vrijednost ulaganja po zaposlenom.

Ograničavajući čimbenici razvoja su zapuštenost poljoprivrednog zemljišta, nedostatna tehnološka infrastruktura, loša organiziranost proizvođača u proizvodnji, preradi i trženju, slaba educiranost proizvođača o mogućnostima financiranja koje im pružaju EU fondovi. Prijetnje predstavljaju i nepoznato vlasništvo zapuštenog zemljišta te kontinuirani proces depopulacije prostora.

Nedostatak velikih odgovarajućih površina u državnom vlasništvu predstavlja slabost, a ujedno i priliku za razvoj kvalitetne poljoprivredne proizvodnje na manjim površinama, koje se trebaju okrupniti kako bi se postigla veća produktivnost i konkurentnost.

Mogućnosti za razvoj osigurane su velikom potražnjom za trešnjama, bademima, lješnjacima i smokvom u konzumnim i prerađenim oblicima, a tržište je u neposrednoj turističkoj privredi.

Razvoj poljoprivrede treba usmjeriti posebno namijenjenog podizanju turističkog ambijenta i potrošnji za turizma uz ekološki pristup održivom razvoju područja.

Navedeno može doprinijeti stvaranju nove dobiti, zapošljavanju nezaposlenih osoba, proširenju turističke ponude, tehnološkom unaprjeđenju, razvoju prerađivačke i uslužne djelatnosti u ruralnom području, povezivanju poljoprivrednika, sanaciji opožarenih površina te uređenju zemljišta i infrastrukture u njegovoј funkciji.

Paralelno s razvitkom poljoprivrede očekuje se razvitak i drugih gospodarskih djelatnosti. Tu se prije svega misli na ruralni turizam koji je u uzlaznom trendu. Velika šanse za uspjeh bi mogao imati razvitak međusobno komplementarne poljoprivrede i ruralnog turizma.

Kao ključni resursi, na kojima je moguće razvijati ruralni turizam u Vinodolu ističu se :

- veliki broj starih, autohtonih primorskih kuća, čak i čitavih malih sela, koje su zapuštene slijedom procesa depopulacije Vinodola. Posebno se u tom segmentu ističu pojedine lokacije Grižana, Bribira, Ledenica i Krmpota
- prirodne privlačnosti flore i faune vinodolske doline i šumskog predjela Vinodola, koje su u potpunosti zaštićene i Prostornim planom posebnih obilježja Vinodolske kotline
- bogata kulturno-povijesna baština Vinodola, posebno frankopanskih kaštela i crkava
- potencijal za razvoj poljoprivrede i agroturizma, koji se sastoji od 5.450 ha poljoprivrednog zemljišta, od kojeg se danas obrađuje samo 5 %, ukupnih poljoprivrednih površina

Prijetnje u razvoju ruralnog predstavlja depopulacija ruralnih područja te izražen trend napuštanja i propadanja seoskih sredina, kojeg je potrebno spriječiti.

Održivi razvoj ruralnog područja može se temeljiti i na obnovljivim izvorima energije koji doprinose povećanju biološke i okolišne raznolikosti, zaštiti tla i voda, omogućavaju održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima. Na taj se način može zaštiti okoliš, povećati energetska učinkovitost i smanjiti energetske troškove na području LAG-a.

2.400 do 2.500 sunčanih sati u godini, klimatska je značajka područja što predstavlja dodatnu priliku za ulaganja u solarne elektrane na prostoru LAG-a, bogati vodni resursi predstavljaju priliku za ulaganja u hidroelektrane, a struktura vjetra priliku za ulaganja u vjetroelektrane.

Ograničavajuća je zakonska regulativa određivanja kvota za dobivanje statusa povlaštenog proizvođača električne energije, sporost državne administracije u ishođenju potrebnih dozvola te nedovoljni snaga mreže distribucijskog sustava HEP-a.

- **RAZVOJNA VIZIJA**
-

3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja

Lokalna razvojna strategija treba doprinijeti održivom razvoju ruralnih područja, odnosno ekonomski i socijalno održivom procesu ruralnog razvoja u skladu s međunarodnom ekološkom praksom i zaštitom okoliša, razvijanjem ruralne ekonomije, povećanjem prihoda i omogućavanjem i osiguravanjem mogućnosti zapošljavanja u ruralnim područjima kako bi se uravnotežile nejednakosti između regija i u usporedbi s urbanim područjima, kao i razvila ruralna infrastruktura.

Strategija će se baviti specifičnim nedostacima u područjima LAG-a „VINODOL“ prepoznatim u analizi prednosti, slabosti, mogućnosti i opasnosti (SWOT) poljoprivrednog i ruralnog sektora na području LAG-a „VINODOL“.

Vodeći računa o rezultatima SWOT analize 10 prepoznatih razvojnih ciljeva grupirano je prema osima ruralnog razvoja na sljedeći način:

PRIORITET 1: Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe EU standarda

- Stvaranje i poboljšanje proizvodnih uvjeta u poljoprivrednoj proizvodnji
- Povećanje dodane vrijednosti i konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda
- Povećanih prihoda korisnika
- Bolje iskorištenosti proizvodnih faktora na poljoprivrednim gospodarstvima
- Poboljšanje prerade i trženja poljoprivrednih proizvoda

PRIORITET 2: Pripremne radnje za provedbu lokalne razvojne strategije

- Sudjelovanje lokalnih sudionika u pripremi i provedbi Lokalne razvojne strategije

PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije

- Poboljšanje konkurentnosti ruralnih područja
- Poboljšanje kvalitete života ruralne populacije
- Povećanje prihoda ruralne populacije putem razvoja i diversifikacije aktivnosti na farmi i/ili izvan farme
- Stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja putem razvoja i diversifikacije aktivnosti na farmi i/ili izvan farme

Razvojni ciljevi strategije postavljeni su tako da budu jasni, mjerljivi, dostižni, realni i s određenim rokovima. Ciljevi doprinose rješavanju problema istaknutih u analizi stanja i postavljenih SWOT analizom.

Mjere za dostizanje ciljeva usmjerene su na konkretnе projekte, većina kojih je prihvatljiva za sufinanciranje iz IPARD programa, stoga je realno za pretpostaviti da će se projekti realizirati u razdoblju 2013-2014 godine i da će ostvariti očekivane rezultate navedene u poglavlju 3.3. ove Strategije.

3.2. Opis mjera za dostizanje ciljeva-definiranje korisnika i kriteriji prihvatljivosti

MJERA 1.1 „Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u sektoru voća i povrća i ostalim poljoprivrednim sektorima, uključujući ljekovito bilje“

S obzirom na ruralni karakter područja, očekivanja su da će upravo u okviru ove djelatnosti trebati napraviti i najradikalnije promjene. To podrazumijeva stavljanje naglaska primarno na realizaciju onih ciljeva koji će poboljšati stanje u poljoprivrednoj proizvodnji. Postoji, naime,

dovoljno elemenata da se poljoprivreda učini atraktivnijom djelatnošću, nego što je to bila u proteklom razdoblju.

Kroz realizaciju predloženih projekata, a na temelju poljoprivrednog i turističkog potencijala s kojim raspolaže ovo područje, poljoprivredna proizvodnja bi se trebala podići na znatno višu razinu, pritom vodeći računa o zaštiti okoliša.

Poboljšanje uvjeta u primarnoj proizvodnji, podizanje kvalitete proizvoda i smanjenje troškova po jedinici proizvoda povećat će konkurentnost poljoprivrednika na domaćem tržištu te stvoriti preduvjeti za poslovanje na zahtjevnom europskom tržištu kroz uvođenje novih tehnologija i proizvodnih metoda, unapređenje sortne strukture, duže skladištenje, osiguranje stabilnosti prinosa i povećanje kvalitete plodova.

Proizvodnja voća i povrća se uglavnom odvija na malim obiteljskim gospodarstvima, zbog čega je proizvodnja rascjepkana, te smanjena produktivnost i kvaliteta. Organiziranija proizvodnja i povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava rezultirati će višom produktivnošću i konkurentnošću sektora te omogućiti razvijanje poljoprivredne proizvodnje autohtonih proizvoda u skladu s turističkim potrebama područja. Temeljni cilj mјere je poticanje proizvodnje organske hrane i poljoprivrednih proizvoda i njihov plasman kroz turističku infrastrukturu.

Ulaganja unutar ove mјere odnositi će se najvećim dijelom na podizanje trajnih nasada voća (trešnje, smokve...), restrukturiranje postojećih vinograda, uvođenje sustava za navodnjavanje te nabavu poljoprivredne mehanizacije i opreme.

Korisnici mјere:

Korisnici su poljoprivredna gospodarstva (obiteljska gospodarstva, obrti i pravne osobe), upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava te obveznici PDV-a. Moraju zadovoljiti kriterij stručne sposobljenosti. Prednost u korištenju mјere imat će ekološki proizvođači.

Neizravni korisnici će biti cijelo stanovništvo područja jer bi se jačanjem gospodarstva na području stvorila i veća materijalna osnova za razvitak djelatnosti u okviru drugih sektora.

Kriteriji prihvatljivosti:

Korisnici i ulaganja moraju udovoljavati EU standardima zaštite bilja, zaštite okoliša te sigurnosti na radu. U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

Ciljana skupina korisnika u sektoru voća i povrća, prihvatljivih za korištenje mјere 101 IPARD programa, jesu:

- proizvođači voća i stolnog grožđa proizvodne površine (2 ha do 50 ha za voćnjake; 0,5 ha do 5 ha za stolno grožđe),
- vinskih kultivara grožđa i maslina (2 ha do 50 ha vinograda ili maslinika)

MJERA 1.2 “Ulaganja u izgradnju centra za otkup i preradu poljoprivrednih proizvoda“

Mjera je usmjerena na poboljšanje prodajnih kanala za primarne proizvođače u poljoprivrednom i sektoru poboljšanim pristupom sadržajima za preradu u cilju lakšeg plasmana poljoprivrednih proizvoda sa područja LAG-a.

Izgradnja centra za otkup i preradu poljoprivrednih proizvoda poboljšat će položaj poljoprivrednih proizvođača, preradivača i omogućiti njihovom boljem povezivanju s tržištem.

Cilj mjere je i zaštiti i promovirati regionalne posebitosti prehrambenih proizvoda.

Korisnik mjere: Općina Vinodolska

Neizravni korisnici mjere su poljoprivredni proizvođači sa područja LAG-a.

Kriterij prihvatljivosti:

Korisnik i ulaganje moraju udovoljavati standardima javnog zdravstva i zaštite okoliša te sigurnosti na radu.

MJERA 1.3 “Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda“

Mjera je usmjerena poboljšanju tehnoloških standarda pogona za preradu u sektoru voća i povrća, posebice vinarstva i maslinarstva te pogona za preradu začinskog i ljekovitog bilja kako bi se uskladile sa EU standardima vezanim za javno zdravstvo, sigurnost na radu te zaštitu okoliša.

Mjera je naročito usmjerena na ulaganja za poboljšanje kontrole kakvoće u području vinarstva, poboljšanju tehnoloških standarda pogona za preradu u sektoru vinarstva i sektoru maslinovog ulja kako bi se uskladili sa EU standardima. Kroz bolju opremljenost i organiziranost poljoprivrednih proizvođača, stvorit će se prepostavke za njihovu konkurentnost i plasman na tržištu, a ujedno i za povećanje broja zaposlenih u ruralnom području.

Izgradnjom i opremanjem objekata za preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda poboljšat će se opće stanje u preradi i trženju primarnih poljoprivrednih proizvoda, omogućiti plasman autohtonih proizvoda i time obogatiti turističku ponudu područja LAG-a

Korisnici mjere: obrti, trgovačka društva, zadruge

Kriterij prihvatljivosti:

Korisnici potpore mogu biti poduzeća registrirana za obavljanje predmetne djelatnosti i obveznici poreza na dodanu vrijednost (PDV), registrirana kao obrt, trgovačko društvo ili zadruga u rangu mikro, malih ili srednjih poduzeća s manje od 25% udjela u kapitalu u vlasništvu javnih tijela.

Korisnici i ulaganja moraju udovoljavati standardima javnog zdravstva, zaštite okoliša te sigurnosti na radu.

U okviru ove mjere neće biti dozvoljena ulaganja u maloprodajne objekte.

U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

MJERA 2.1 „Priprema i provedba lokalne razvojne strategije“

LEADER pristup, uključujući uspostavu LAG-ova, nije bio prije potican u Hrvatskoj, stoga je ova mjera usmjerena na:

- promoviranje LEADER pristupa na području LAG-a
- provedbu LEADER pristupa na području LAG-a uspostavljanjem javno-privatnog partnerstva i pripremom Lokalne razvojne strategije
- omogućavanje provedbe Lokalne razvojne strategije potičući jačanje kapaciteta LAG-a
- osiguranje provedbe Lokalne razvojne strategije kroz realizaciju lokalnih projekata putem mjera prioriteta 1 i prioriteta 3 u okviru IPARD programa

Glavne aktivnosti i odgovornosti LAG-a Vinodol, od kojih su neke već provedene, su sljedeće:

- uspostava i registracija LAG-a „VINODOL“
- priprema i provedba Lokalne razvojne strategije
- prijava na natječaj za odabir LAG-ova
- promicanje i informiranje lokalnog stanovništva o postojećim mogućnostima financiranja okviru IPARD programa
- animirati lokalno stanovništvo – okupiti interesne skupine u LAG-ovima u cilju informiranja o području i Lokalnoj razvojnoj strategiji
- potpora izgradnji kapaciteta za članove LAG-a i drugih interesnih skupina putem pomoći stručnjaka, organizacije edukacija, radionica, studijskih putovanja i razmjene iskustva u Hrvatskoj i inozemstvu (npr. izrada poslovnog plana, projektnih prijedloga, prijavnih obrazaca itd.)
- spajanje lokalnih poduzetnika koji se bave ili će se baviti poljoprivredom sa institucijama i poduzetnicima kako bi se plasirali domaći proizvodi na području LAG-a (npr. potrošnja domaćih poljoprivrednih proizvoda u dječjim vrtićima)
- poticanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije motivacijom i jačanjem svijesti stanovništva o važnosti i prednostima iskorištavanja OIE
- preporučiti Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju lokalne projekte u skladu s Lokalnom razvojnom strategijom, za dodjelu sredstava iz IPARD programa
- upravljanje aktivnostima LAG-a „VINODOL“ (vođenje projekta, programiranje

aktivnosti, računovodstvo, izvješća, praćenje provedbe projekata itd.)

- osigurati da se izbjegne sukob interesa unutar strukture LAG-a
- zatražiti finansijsku potporu od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju za svoje aktivnosti (podnošenje zahtjeva za isplatu)

Mjera se odnosi na potporu jačanju kapaciteta LAG-a „VINODOL“, članova LAG-a i stanovnika s područja LAG-a, kako bi se ojačale njihove vještine u lokalnoj demokraciji i upravljanju te ih se potaknulo na promicanje lokalnih inicijativa i partnerstva te poticanja međusobnog udruživanja i međusektorske suradnje.

Korisnik mjere: LAG „VINODOL“

Neizravni korisnici su stanovnici s područja LAG-a, poduzetnici, udruge

Kriterij prihvatljivosti:

Preduvjet za provedbu mjere je sklapanje ugovora LAG-a „VINODOL“ sa Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Ova mjera doprinijeti će povećanju aktivnosti stanovništva u razvoju zajednice upravo kroz međusobno udruživanje i međusektorskiju suradnju, spajanjem poljoprivrednih proizvođača sa potrošačima hrane na području LAG-a (npr. proizvodi OPG-a u vrtićima i drugim institucijama, turističkim objektima)

Mjera treba omogućiti kvalitetnu pripremu projekata za prijavu na natječaje za dodjelu sredstava iz IPARD programa.

MJERA 3.1 „Unaprjeđenje i razvoj ruralne infrastrukture“

Jačanje razvoja i poboljšanje osnovne infrastrukture je jedan od preduvjeta za uravnoteženi gospodarski rast u ruralnom području i za jačanje socijalno-gospodarskih uvjeta života ruralnog stanovništva. Glavne razlike između ruralnih i urbanih područja su u sustavu kanalizacije i vodovoda, a veliku zapreku socijalno-gospodarskom razvoju je loše stanje mreže lokalnih cesta.

U obalnim dijelovima, šumske požari su veliki problem i rizik za ruralna domaćinstva i gospodarstvo. Glavni razlog zahvaćenog krškog područja je nepristupačnost terena i nedovoljan broj protupožarnih cesta, koje onemogućavaju brzu i učinkovitu intervenciju.

Na području LAG-a nije u dovoljnoj mjeri razvijen sustav kanalizacije i pročišćavanje otpadnih voda, lokalne nerazvrstane ceste te protupožarne prošjeke. Radi dostizanja standarda i podizanja kvalitete življjenja ukupnog stanovništva potrebno je ravnomjerno pripremati projekte te su u okviru ove mjere predviđena sljedeća ulaganja:

- Ulaganja u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje sustava kanalizacije i sustava za pročišćavanje otpadnih voda.
- Ulaganja u izgradnju i rekonstrukciju javnih lokalnih nerazvrstanih cesta
- Ulaganja u izgradnju i rekonstrukciju protupožarnih cesta

Korisnici mjere:

Korisnici sredstava za mjeru 301 IPARD programa mogu biti Grad Novi Vinodolski i Općina Vinodolska, obzirom da ispunjavaju kriterij prihvatljivosti broja stanovnika, dok će se za Grad Crikvenicu sredstva osigurati iz drugih izvora financiranja.

Koristi od ove mjere imat će lokalno stanovništvo, ostale fizičke i pravne osobe.

Kriterij prihvatljivosti:

Korisnici sredstava iz ove mjere moraju voditi računa da ulaganje mora udovoljavati propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša. Ulaganje mora biti usklađeno s prostornim planovima pojedine JLS te Županijskom razvojnom strategijom. Ulaganja u protupožarne ceste prihvatljiva su u području I i II razine opasnosti od požara.

MJERA 3.2 „Razvoj ruralnog turizma kao pokretača ruralnih gospodarskih aktivnosti“

Ruralni prostor na kojem se nalazi LAG „VINODOL“ ima velike potencijale za razvoj ruralnog turizma. Pružanje usluga smještaja na poljoprivrednim gospodarstvima, kulturni turizam, lovni turizam, poboljšanje aktivnosti na otvorenom poput jahanja na konjima, obilazak vinskih cesta ili vožnja biciklom samo su neke od mogućnosti razvoja turizma na području LAG-a.

Ruralni turizam je važan za ekonomski, socijalni i kulturni razvoj ruralnih područja. Kako bi se osigurali EU standardi u turizmu i daljnji razvoj turizma važno je ulagati u nove i postojeće turističke kapacitete te standardizirati gastro i etno ponudu Vinodola.

Mjera je usmjereni i na obiteljska poljoprivredna gospodarstva koji bi putem diversifikacije ekonomskih aktivnosti osigurali dodatne izvore prihoda i povećali poljoprivrednu proizvodnju kroz siguran plasman svojih proizvoda u turizmu.

Dodatno, provedbom mjere unaprijediti će se kvaliteta turističkih proizvoda i usluga, poticati suradnja i umrežavanje svih sektora radi osmišljavanja zajedničkih turističkih proizvoda i radi zajedničkog nastupa na tržištu.

Razvoj ovakvih oblika turizma u Vinodolu treba imati slijedeći karakter:

- **razvoj agroturizma** -stvaranjem prepostavki za razvoj poljoprivrede u Vinodolu, stvaraju se prepostavke za zajednički razvoj turizma i poljoprivrede
- **razvoj ruralnog turizma-obnova starih kuća s tradicionalnom primorskom arhitekturom**, koje postaje na određenim lokalitetima u Vinodolu
- **razvoj ekoturizma**

U okviru ove mjere predviđena su ulaganja u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje objekata za pružanje turističkih i ugostiteljskih usluga kao što su smještajni objekti, objekti za pripremu i usluživanje hrane i pića, objekti za držanje životinja u turističke svrhe, rekreaciju, turistički kampovi, uređenje vanjskih površina (za jahanje, biciklizam, tematske staze kao što su vinske ceste i obilazak kulturne baštine).

Pomoću ove mjere nastojat će se spriječiti odlazak mladih ljudi iz ruralnih područja omogućavanjem novih radnih mjeseta i očuvanjem postojećih.

Korisnici mjere:

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa krajnji korisnici ove mjere su fizičke i pravne osobe registrirane za odgovarajuću djelatnost, u rangu mikro poduzeća. Korisnici su obveznici sustava poreza na dodanu vrijednost.

Kriteriji prihvatljivosti:

Ulaganje mora biti usklađeno s prostornim planovima pojedine JLS te Županijskom razvojnom strategijom. Korisnici sredstava iz ove mjere moraju voditi računa da ulaganje na kraju realizacije mora udovoljavati propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša.

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa prihvatljiva su ulaganja samo u naseljima klasificiranim u kategoriji „C“ i „D“ i ostalim neklasificiranim naseljima, a u slučaju ulaganja u smještajne kapacitete broj spavaćih mjesta ograničen je na 40 kreveta. U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

Za ostale projekte npr. dogradnja Lovačkog doma, korisnika Lovačko društvo „Gradina“ osigurat će se financiranje iz drugih izvora.

MJERA 3.3 „Razvoj tradicijskih obrta“

Obrti imaju dugu tradiciju u ruralnim područjima Hrvatske, pa tako i na području LAG-a „VINODOL“. Tradicijski obrti doprinose diversifikaciji aktivnosti i ostvarenju dodatne dobiti stanovnika ruralnog prostora. Jedan od glavnih problema su marketing i pakiranje gotovih proizvoda, a ova mjeru doprinijet će proširenju turističke ponude tradicijskih proizvoda.

Ova mjeru trebala bi potaknuti razvoj tradicionalnih zanata na način da doprinose razvoju ruralnog turizma, te doprinijeti zaštiti tradicionalnih suvenira i očuvanju tradicionalnih znanja i vještina.

Prihvatljiva ulaganja u okviru mjeru će biti ulaganja u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje objekata za uspostavljanje tradicijskih obrta, uključujući objekte za pakiranje i marketing proizvoda

Korisnici mjere::

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa krajnji korisnici ove mjere su fizičke i pravne osobe registrirane za odgovarajuću djelatnost, u rangu mikro poduzeća. Korisnici su obveznici sustava poreza na dodanu vrijednost.

Kriteriji prihvatljivosti:

Ulaganje mora biti usklađeno s prostornim planovima pojedine JLS te Županijskom razvojnom strategijom. Korisnici sredstava iz ove mjere moraju voditi računa da ulaganje na kraju realizacije mora udovoljavati propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša.

Korisnik treba biti registriran u skladu s odredbama Zakona o obrtu.

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa prihvatljivi su tradicijski obrti, koji su u skladu s odgovarajućim Pravilnikom o tradicijskim, odnosno umjetničkim obrtima. U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

MJERA 3.4 „Diversifikacija poljoprivredne proizvodnje putem izravne prodaje i prerade poljoprivrednih proizvoda“

Diversifikacija poljoprivredne proizvodnje može ostvariti putem izravne prodaje poljoprivrednih proizvoda. Male prodajne točke za poljoprivredne proizvode na farmi doprinose turističkoj ponudi područja, a ujedno su i dodatna vrijednost za poljoprivrednike.

Pogoni za preradu na farmama također predstavljaju značajna mogućnost za diversifikaciju aktivnosti na gospodarstvima, izvor dodatnih prihoda kao i mjesto zapošljavanja članova obitelji. Usko povezani s razvojem ruralnog turizma ponudom širokog opsega proizvoda.

U okviru ove mjere predviđena su ulaganja u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje objekata za osnivanje prodajnih točaka na farmama za izravnu prodaju poljoprivrednih proizvoda i suvenira, te ulaganja u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje kapaciteta pogona za preradu na farmama koje proizvode mljječne, mesne, te proizvode od voća, povrća, ljekovitog i aromatičnog bilja i gljiva, uključujući kapacitete za pakiranje i prodaju proizvoda.

Pomoću ove mjere nastojat će se spriječiti odlazak mladih ljudi iz ruralnih područja omogućavanjem novih radnih mjesta i očuvanjem postojećih.

Korisnici mjere:

Korisnici ove mjere su fizičke i pravne osobe registrirane za odgovarajuću djelatnost, u rangu mikro poduzeća. Korisnici su obveznici sustava poreza na dodanu vrijednost.

Korisnici moraju biti upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Kriteriji prihvatljivosti:

Korisnici sredstava iz ove mjere moraju voditi računa da ulaganje mora udovoljavati propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša i javno zdravstvo.

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa korisnici moraju biti upisani u odgovarajuće registre i imati odobrenje za rad. U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

MJERA 3.5 „Poboljšanje i razvoj društvene infrastrukture i usluga“

Način da se zadrži mlade i obrazovane ljudi u ruralnim područjima je pružanje nepoljoprivrednih usluga u ruralnim područjima kao dodatni izvor dohotka za privatne poduzetnike i dostupnost nepoljoprivrednih usluga stanovništvu.

Za podizanje kvalitete života nužno je na području LAG-a voditi brigu o svim socijalno ranjivim dobnim skupinama, pa s tim u vezi osigurati prostore za provođenje programa za djecu predškolske dobi, osigurati adekvatnu skrb za starije i nemoćne osobe te prostor za aktivnosti i društvene potrebe mladih. Prilikom ocjene projekata potrebno je voditi računa o razmještaju spomenutih prostora na teritoriju LAG-a.

Pomoću ove mjere unaprijedit će se postojeća društvenu infrastrukturu kako bi se osigurao daljnji razvoj LAG-a i kvaliteta života stanovnika.

Provođenjem mjere očekuje se povećanje kvalitete i širine ponude ponuđenih i pruženih usluga u svim oblastima društvenog života, a posebice u onim naseljima gdje su bile zapostavljene.

Posebno je tom smislu osjetljiva skupina starije populacije koja zahtijeva poseban pristup u njenom socijalnom zbrinjavanju. Projektima za provođenje predviđa se izgradnja namjenskih objekta za smještaj starije populacije i razvitiak adekvatne palijativne službe.

U okviru ove mjere predviđa se uređenje postojećih i izgradnju novih dječjih igrališta, te sportskih i rekreativnih sadržaja za domicilno stanovništvo i turiste.

Prihvatljiva ulaganja unutar mjere biti će izgradnja, rekonstrukcija i opremanje objekata kao što su dječji vrtići, domovi za starije i nemoćne, sportsko rekreacijski centri, IT centara, radionice za popravak strojeva, frizerski saloni.

Pomoću ove mjere nastojat će se spriječiti odlazak mlađih ljudi iz ruralnih područja omogućavanjem novih radnih mesta i očuvanjem postojećih.

Korisnici mjere:

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa korisnici ove mjere su fizičke i pravne osobe registrirane za odgovarajuću djelatnost, u rangu mikro poduzeća. Korisnici su obveznici sustava poreza na dodanu vrijednost. Iznimno, u slučaju usluge dječjih vrtića, krajnji korisnici su mikro poduzeća, 100% u privatnom vlasništvu, ali registrirani kao ustanove od javnog interesa. Ti korisnici nisu obvezni biti u sustavu PDV-a. Ostali korisnici mjere su pravne osobe izvan ranga mikro poduzeća i JLS, projekti kojih će biti financirani iz drugih izvora

Kriteriji prihvatljivosti:

Korisnici sredstava iz ove mjere moraju voditi računa da ulaganje mora udovoljavati propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša.

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa prihvatljiva su ulaganja u naseljima do 10.000 stanovnika. U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

MJERA 3.6 „Poticanje proizvodnje i prodaje energije iz obnovljivih izvora energije“

Danas, u vrijeme globalnog zatopljenja, obnovljivi izvori energije su važni za okoliš. Osim hidroelektrane Tribalj, najveći doprinos u očuvanju okoliša na području LAG-a očekuje se od izgradnje solarnih elektrana i vjetroelektrana. Obnovljivi izvori energije doprinose povećanju biološke i okolišne raznolikosti, zaštiti tla i voda, omogućavaju održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima. Na taj se način može poticati domaća industrija i stvarati nova radna mesta, doprinoseći razvoju ruralnih područja., povećati energetska učinkovitost i smanjiti energetske troškove na području LAG-a.

Prihvatljiva ulaganja unutar ove mjere bit će izgradnja, rekonstrukcija i opremanje postrojenja na obnovljive izvore energije osobito u solarne elektrane, hidroelektrane, vjetroelektrane, elektrane na biomasu, itd. priključena na prijenosnu ili distribucijsku mrežu.

Korisnici mjere:

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa korisnici ove mjere su fizičke i pravne osobe registrirane za odgovarajuću djelatnost, u rangu mikro poduzeća. Korisnici su obveznici sustava poreza na dodanu vrijednost.

Ostali korisnici mjere su pravne osobe izvan ranga mikro poduzeća i JLS, projekti kojih će biti financirani iz drugih izvora

Kriteriji prihvatljivosti:

Korisnici sredstava iz ove mjere moraju voditi računa da ulaganje mora udovoljavati propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša.

Za prijavu na natječaj za Mjeru 302 IPARD programa na kraju ulaganja korisnik mora ishoditi status povlaštenog proizvođača električne energije. U poslovnom planu korisnik mora dokazati ekonomsku održivost podnositelja i projekta na kraju realizacije ulaganja.

• Očekivani rezultati po mjerama

Projekti nemaju negativnih utjecaja na okoliš, iskorištavaju lokalne resursa i zadržavaju postojeća i otvaraju nova radna mjesta, tako da kroz sve projekte očekujemo da će manji odljev radno aktivnog stanovništva u Rijeku ili Zagreb. Sve mjere doprinose održivom razvoju i zaštiti okoliša. Korisnici mjera moraju voditi računa da ulaganje udovoljava propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša, što predstavlja ključni kriterij prihvatljivosti projekta.

Očekivani rezultati po mjerama pokazuju da će i u provedbi Strategije preko realiziranih projekata sudjelovati žene, mladi te ugrožene socio-ekonomske skupine, bilo kao izravni korisnici mjere (nositelji projekata) ili kao neizravni korisnici.

Provedbom planiranih projekata unutar svih mjera zaposliti će se ukupno **81 osoba**.

MJERA 1.1 „Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u sektoru voća i povrća i ostalim poljoprivrednim sektorima, uključujući ljekovito bilje“

- povećan broj trajnih nasada na području LAG-a
- povećanje površina obrađenog poljoprivrednog zemljišta
- povećan broj OPG-a koji se bave proizvodnjom voća i povrća, ljekovitog začinskog i aromatičnog bilja
- povećan broj novozaposlenih osoba (9)
 - od toga 2 osobe mlade od 29 godine
 - od toga 5 žena

MJERA 1.2 “Ulaganja u izgradnju centra za otkup i preradu poljoprivrednih proizvoda“

- izgradnja jednog centra za otkup i preradu poljoprivrednih proizvoda

- potaknut interes za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom, primjenom novih tehnologija i razvojem novih proizvoda
- zaštićene i promovirane regionalne posebnosti prehrabnenih proizvoda

MJERA 1.3 „Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda“

- modernizirana 1 vinarija
- modernizirana 1 uljara za proizvodnju maslinovog ulja
- izgrađen i opremljen pogon primjenom prerade u malim serijama po starim izvornim recepturama (pekmezi, smokvenjaci, delicije itd.) od smokava
- izgrađen i opremljen pogon za preradu začinskog i ljekovitog bilja
- povećan broj novozaposlenih osoba (15)
 - od toga 5 osobe mlađe od 29 godine
 - od toga 10 žena

MJERA 2 „Priprema i provedba lokalne razvojne strategije“

- potaknuto udruživanje, povezivanje nositelja pojedinih gospodarskih aktivnosti, međusobno povezivanje i intenziviranje suradnje
- potaknut interes za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom, primjenom novih tehnologija i razvojem novih proizvoda
- potaknut interes proizvodnju i korištenje obnovljivih izvora energije motivacijom i jačanjem svijesti stanovništva o važnosti i prednostima iskorištavanja OIE
- potaknut interes za ulaganja koja će se sufinancirati iz sredstava IPARD programa
- provedene edukacije o značenju i mogućnostima očuvanja okoliša i prirodne baštine
- educirani zaposlenici i članovi LAG-a o načinima provedbe Strategije, LEADER pristupu te prihvatljivim projektima i korisnicima za dodjelu sredstava iz IPARD programa
- zapošljavanje minimalno dvije osobe u LAG-u, od toga 1 žena

MJERA 3.1 „Unaprjeđenje i razvoj ruralne infrastrukture“

- izgrađen novi i rekonstruiran postojeći sustav za pročišćavanje otpadnih voda na području Grada Novog Vinodolskog
- izgrađen kanalizacijski sustav na području Općine Vinodolske
- rekonstruirana spojna cesta Ledenice-D8
- rekonstruirano 2 protupožarnih cesta na području Novog Vinodolskog i Općine Vinodolske
- izgrađeno 1.850 m kanalizacije, 154 nova priključka na kanalizacijsku mrežu

MJERA 3.2 „Razvoj ruralnog turizma kao pokretača ruralnih gospodarskih aktivnosti“

- izgrađeno i opremljeno 8 ruralnih kuća;
- izgrađen i opremljen jedan hostel
- izgrađen i opremljen nutricionistički centar
- izgrađena i opremljena konoba za autohtone primorske proizvode; nositelj projekta je pripadnik nacionalne manjine
- izgrađen konjički centar
- rekonstruiran Lovački dom Krmpote
- povećan broj novozaposlenih osoba (26)
 - od toga 2 osobe mlađe od 29 godine kao nositelji projekta
 - od toga 7 žena kao nositeljice projekta

MJERA 3.3 „Razvoj tradicijskih obrta“

- opremljena 2 objekta za uspostavu tradicijskog obrta
- samozapošljavanje 1 žene pripadnice nacionalne manjine

MJERA 3.4 „Diversifikacija poljoprivredne proizvodnje putem izravne prodaje i prerade poljoprivrednih proizvoda“

- izgrađene i opremljene 2 kušaonice maslinovog ulja
- izgrađena 2 pogona za proizvodnju džema od smokava
- povećan broj novozaposlenih osoba (3)

MJERA 3.5 „Poboljšanje i razvoj društvene infrastrukture i usluga“

- izgrađen i opremljen dom za stare Sv. Vid, Bribir
- izgrađen i opremljen dom za starije i nemoćne Drivenik
- izgrađen i opremljen hotel za stare i nemoćne-bivša tvornica Kamensko
- izgrađen rekreacijski centar
- povećan broj novozaposlenih osoba (25)
od toga 5 osoba mlađih od 29 godine
od toga 18 žena

MJERA 3.6 „Poticanje proizvodnje i prodaje energije iz obnovljivih izvora energije“

- izgrađeno 20 solarnih elektrana od strane fizičkih osoba
- izgrađene 2 solarne elektrane od strane pravnih osoba
- izgrađen fotonaponski sustav na hotelu "Lišanj"
- izgrađene 3 vjetroelektrane od strane pravnih osoba
- smanjeno onečišćenje okoliša
- **STRATEGIJA IZRADE I PROVEDBE**

Aktivnosti koje su se odvijale prilikom izrade Lokalne razvojne strategije, zasnivale su se na sedam osnovnih LEADER načela,

- primjena principa "odozdo prema gore" i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomске ugrožene skupine, žene i mlade u izradi strategije
- plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva
- postojeće (tradicionalne) i nove (inovativne) aktivnosti
- utjecaj provedbe strategije na okoliš
- održivost strategije bez sredstava javne pomoći
- plan potrebnih sredstava i raspoloživi izvori financiranja za provedbu strategije
- praćenje provedbe strategije i mjerjenje učinaka provedbe strategije, kriteriji i indikatori za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti projekata

Cilj izrade Strategije bio je osmisiliti i pokazati načine na koje, poduzetnički sektor i cijele ruralne zajednice, mogu postići održivost; kako mogu postati inovativnima, razviti bolju suradnju i umrežavanje, razviti nove vještine, koristeći, na održiv način, visoke prirodne vrijednosti svojih područja, izgradnjom kapaciteta zajednice kako bi radila sama za sebe i uspostavlja bliske veze lokalnih zajednica i ruralnog poduzetničkog sektora. Dugoročno, Strategija treba osigurati povećanje gospodarskog razvoja, posebno jačanje razvojnih dionika koji su direktno naslonjeni na programe njezine provedbe. Cilj je strateškog razvoja ruralnog

područja LAG-a „VINODOL“ poticanje partnerskih odnosa unutar zajednice, njihovo međusobno povezivanje i umrežavanje, jačanje suradnje lokalnih zajednica i gospodarskog sektora koji u njima djeluje, ali i suradnje s nadležnim institucijama lokalne, regionalne, nacionalne i međunarodne razine u cilju razvoja ruralnih područja kao prostora visoke dodane vrijednosti.

- **Značajke partnerstva**

LAG „VINODOL“ ima 50 osnivača i 4 člana, što čini ukupno 54 člana. Od navedenog broja članova, 23 su pravne osobe, dok je 31 fizička osoba. Što se tiče spolne strukture, u ukupnom članstvu je 29 muškaraca i 25 žena. Najveći dio u članstvu ima civilni sektor (36 članova), zatim javni sektor s 10 članova i gospodarski sektor s 8 članova.

Grafikon 7: Zastupljenost predstavnika sektora u LAG-u „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

Svaka jedinica lokalne samouprave imenovala je po jednog predstavnika u LAG-u te svi zajedno s predstavnicima ustanova predstavljaju javni sektor u grupi. Gospodarski sektor predstavljaju poduzetnici s područja 3 JLS, dok članovi udruga i fizičke osobe predstavljaju civilni sektor. Javni i gospodarski sektor zastupljeni su u gotovo istom postotku, a najviše je zastupljen civilni sektor – 66%.

Grafikon 8: Rodna zastupljenost članova LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

Što se tiče rodne zastupljenosti u LAG-u „VINODOL“ iz grafikona je vidljivo da je u njemu zastupljeno 46% žena i 54% muškaraca.

Grafikon 9: Teritorijalna zastupljenost članova LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

Što se tiče teritorijalne zastupljenosti u LAG-u „VINODOL“ najveći od 37% čine članovi iz Općine vinodolske, dok članovi s prebivalištem izvan 3 JLS ostvaruju najmanji udio, od 7% zastupljenosti.

UPRAVLJAČKA STRUKTURA

Upravljačku strukturu LAG-a „VINODOL“ čini 11 članova, od kojih je 6 muškaraca i 5 žena. Od navedenog broja članova upravljačke strukture, 7 je pravnih osoba i 4 su fizičke osobe. Najmanji dio u članstvu ima gospodarski sektor s 3 člana, a javni sektor i civilni sektor imaju

po 4 člana. Poduzetnički centar „Vinodol“, d.o.o. osnovan je i financira se od strane 3 JLS, te iz tog razloga čini dio javnog sektora.

Tablica 12: Pregled članova upravljačke strukture LAG-a „VINODOL“

R.br .	Ime i prezime	Adresa/ Sjedište	Do b	Spo l	Institucija/tvrka/organizaci ja	Sektor
1.	Ivica Jerčinović	Trg Vinodolskog zakona 1, Novi Vinodolski	60	M	Poduzetnički centar „VINODOL“ d.o.o.	Javni
2.	Igor Uremović	Ledenice 84a, Ledenice	37	M	Fizička osoba	Civilni
3.	Luka Stojčić	Gornja Draga 34,Crikvenica	31	M	Kuće kamene d.o.o.	Gospodarski
4.	Dean Barac	Grižane 59,Grižane	47	M	Fizička osoba	Civilni
5.	Ivica Crnić	Bribir 34, Bribir	65	M	Vinodolska općina	Javni
6.	Velimir Piškulić	Trg Vinodolskog zakona 1, Novi Vinodolski	59	M	Grad Novi Vinodolski	Javni
7.	Zorica Kružić	Kostelj 91,Grižane	48	Ž	Fizička osoba	Civilni
8.	Iris Bruketa	Drivenik 8, Drivenik	32	Ž	Fizička osoba	Civilni
9.	Jasminka Citković	Kralja Tomislava 85,Crikvenica	50	Ž	Grad Crikvenica	Javni
10.	Iva Rebecca Schoenfeld Vidas	Donja draga 8, Crikvenica	46	Ž	Madir d.o.o.	Gospodarski
11.	Tatjana - Maria Plašč	Ivana Skomerže 1,Crikvenica	40	Ž	Via-meal travel d.o.o.	Gospodarski

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

Grafikon 10 : Zastupljenost predstavnika sektora u upravljačkoj strukturi LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

U upravljačkoj strukturi LAG-a „VINODOL“ predstavnici 3 JLS (Grad Crikvenica, Grad

Novi Vinodolski i Općina Vinodolska) i predstavnik Poduzetničkog centra „VINODOL“, čine javni sektor s 36%.

Gospodarski sektor predstavljaju poduzetnici s područja Grada Crikvenice te čine 28%, dok fizičke osobe predstavljaju civilni sektor, s udjelom od 36%. Civilni i gospodarski sektor zajedno čine udio od 64% u upravljačkoj strukturi.

Grafikon 11: Rodna zastupljenost članova u upravljačkoj strukturi LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

Što se tiče rodne zastupljenosti u LAG-u „VINODOL“ iz grafikona je vidljivo da je u njemu zastupljeno 45% žena i 55% muškaraca.

Grafikon 12: Teritorijalna zastupljenost članova u upravljačkoj strukturi LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

Što se tiče teritorijalne zastupljenosti u LAG-u „VINODOL“ jednak udio od 36% čine Općina Vinodolska i Grad Crikvenica, dok članovi iz Novog Vinodolskog ostvaruju nešto manji udio, od 28% zastupljenosti.

Grafikon 13: Dobna struktura u upravljačkoj strukturi LAG-a „VINODOL“

Izvor: Izrada autora prema vlastitim podacima

U prethodnom grafu prikazana je dobna struktura u upravljačkoj strukturi LAG-a „VINODOL“. Najmanji udio od 10% čine osobe starije od 60 godina (1 osoba). Najveći udio od 36% čine osobe starosti od 41-50 godina, te grupa od 30-40 godina. Dobna grupa od 51-60 godina čini 18%.

- **Primjena načela “odozdo prema gore” i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomske ugrožene skupine, žene i mlade u izradi strategije**

LAG je u samom postupku pripreme Lokalne razvojne strategije i kreiranja partnerstva pokazao razinu uvažavanja načela LEADER-a kao i načela jednakih mogućnosti i ravnopravnosti za sve stanovnike područja, bez obzira koje su nacionalnosti, spola, rase, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, izobrazbi, društvenom položaju ili koje druge osobne sklonosti. Poštivanje ovih načela biti će ugrađeno u kontinuiran rad LAG-a i provedbu strategije te programa i projekata koje se provode u okviru implementacije strategije. Pristupom „odozdo prema gore“ - procesom izrade strategije omogućena je participacija svih

dionika bez obzira na dosadašnju snagu njihova utjecaja u cilju osnaživanja cjelokupne javnosti za sudjelovanje u donošenje odluka na lokalnoj razini.

U izradi Strategije uz Poduzetnički centar „Vinodol“ kao koordinatora, te uz Upravni odbor sudjelovala je većina članova LAG-a „VINODOL“. Također, uz članove, sudjelovale su i osobe s područja LAG-a koje nisu u njegovom članstvu. Uz članice Upravnog odbora u izradi je sudjelovalo 20 žena, te 6 osoba mlađih od 29 godina. Od ugroženih socio-ekonomskih skupina u pripremi Lokalne razvojne strategije sudjelovalo 5 nezaposlenih osoba, 5 umirovljenika, 1 osoba s invaliditetom, te 1 osoba pripadnica nacionalne manjine.

Prije nego što se pristupilo izradi strategije organizirane su 3 radionice o IPARD programu i važnosti LEADER pristupa kao temelja za provedbu mjere 202 IPARD programa. Na radionicama su prisustvovali predstavnici 3 JLS (Grada Crikvenice, Grada Novog Vinodolskog i Općine vinodolske), predstavnici Turističkih zajednica Grada Crikvenice, Grada N.Vinodolskog i Općine Vinodolske, predstavnici dviju potpornih poduzetničkih institucija s područja PGŽ-a, poduzetnici i obrtnici s područja LAG-a „VINODOL“ i iznajmljivači turističkih kapaciteta.

Dodatno, napravljeni su brojni intervjuji s pojedincima te tematski sastanci (razvoj poljoprivrede, razvoj ruralnog turizma, korištenje obnovljivih izvora energije, održivi razvoj te očuvanje i zaštita okoliša) sa zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama na području LAG-a. Sam postupak izrade strategije bio je javan, dostupan svima, stoga se radnoj skupini u svakom momentu mogao priključiti svaki zainteresirani pojedinac.

Navedene aktivnosti rezultirale su:

- Zastupljenosću predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora u pripremi Lokalne razvojne strategije, budući da u njenoj izradi sudjelovali svi članovi upravljačkog tijela.
 - Aktivnom uključenosti mlađih (do 29 godina) u pripremi Lokalne razvojne strategije, budući da je u njenoj izradi sudjelovalo 6 osoba mlađih od 29 godina.
 - Aktivnom uključenosti žena u pripremi Lokalne razvojne strategije, budući da je u njenoj izradi, uz članice upravljačkog tijela, sudjelovalo još 20 žena
 - Aktivnom uključenosti ugroženih socio-ekonomskih skupina u pripremi Lokalne razvojne strategije, budući da je u njenoj izradi sudjelovalo 5 nezaposlenih osoba, 5 umirovljenika, 1 osoba s invaliditetom, 1 osoba pripadnici nacionalne manjine.
-
- **Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva**

Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju zadanih ciljeva iz ove strategije ovisit će velikim dijelom o vremenu raspisivanja IPARD natječaja za mјere 101, 103, 301 i 302 budući da ostvarenje prihvaćenih projekata iz Strategije LAG-a najvećim dijelom ovisi o sredstvima iz IPARD programa.

Okvirni plan provedbe i slijed aktivnosti vezan uz provedbu mjere 2 prikazan je u narednoj tabeli:

	Definiranje očekivanih rezultata projekta								
	Izdavanje pisma preporuke								
	Ugovaranje projekata								
	Praćenje provedbe								
	Isplata potpore								
	Ocjenvivanje rezultata projekta								

Aktivnosti vezane uz projekte, koji su predmet Strategije bazirane su na okvirnom rasporedu natječaja za dodjelu sredstava iz IPARD programa za 2013. godinu te prepostavku da će u 2014. godini biti bar jedan natječaj za mjere 101, 103, 301 i 302 u prvoj polovici godine.

Broj projekata po mjerama naveden je u tablici 14, poglavlj 4.7 Strategije.

Za svaki projekt bit će potrebno utvrditi stupanj njegove prihvatljivosti prije izdavanja pisma preporuke. Kriteriji prihvatljivosti su identični kriterijima koje propisuje IPARD program za pojedine mjeru, ulaganja i korisnike. Za svaki projekt definirati će se koji od ciljeva strategije teži ostvariti, čime će se definirati koji rezultati i učinci projekta se očekuju.

U postupku provedbe projekta bit će potrebno provoditi praćenje projekata kako bi se ostvarila najveća efikasnost od njihove provedbe. Na završetku projekta ocijenit će se njegovi rezultati i doprinos u dostizanju ciljeva strategije.

Praćenje provedbe strategije i razvoj projekata osigurat će se pomoću sljedećih aktivnosti:

- Redovito izvještavanje o provedbi projekta i rezultati pojedinih projekata članove Upravnog odbora LAG-a
- Praćenje usklađenosti rezultata pojedinih projekata sa ciljevima strategije
- Redovito izvještavanje o radu Skupština LAG-a
- Godišnje izvještavanje o provedenim aktivnostima Ministarstvo poljoprivrede

- **Sposobnost upravljanja javnim sredstvima**

LAG „VINODOL“ osnovan je 19. listopada 2012. godine, a upisan je u Registar udruga RH 07.12.2012.godine. Za financiranje LAG-a izdvojena sredstva iz Jedinica lokalnih samouprava (osnivača), Centra za brdsko-planinsku poljoprivredu i članarina.

LAG dosada nije provodio projekte kao LAG, no predsjednik LAG-a je direktor Poduzetničkog centra „Vinodol“, koji je proveo veliki broj projekta na području LAG-a.

Tri jedinice lokalne samouprave (Grad Crikvenica, Grad Novi Vinodolski i Općina Vinodolska) imaju kreditne linije za svoje poduzetnike i obrtnike koje se realiziraju u suradnji s Poduzetničkim centrom „Vinodol“, a njihovi rezultati su sljedeći:

Sveukupan broj odobrenih poduzetničkih kredita za 3 JLS – 76

Ukupan iznos odobrenih kredita - 32.821.612,00 kn

Broj novih radnih mjesta – 87

Sveukupan broj radnih mjesta (postojeće + novo zapošljavanje) - 314

Odlukom Skupštine, održane dana 25.03.2013. voditeljem ureda LAG-a imenovana je Ivona Blažević. Voditelj ureda LAG-a ima pet godina radnog iskustva iz područja izrade strateško planske dokumentacije.

Po ugovaranju LAG-a, uz voditelja, u LAG-u će se zaposliti još jedna osoba, a u provođenje pojedinih aktivnosti uključit će se i ostali članovi. Odlukom Skupštine, održane dana 25.03.2013, odlučeno je da će poslove računovodstva obavljati Alenka Spoja, koja je ujedno i član LAG-a „VINODOL“. Za projekte koji su u skladu s kriterijima prihvatljivosti definiranim IPARD programom, sufinanciranje će se osigurati prijavom kvalitetno pripremljenog projekta na natječaje za dodjelu sredstava iz IPARD programa, koji će biti raspisani tijekom 2013. i 2014. godine.

Preostali iznos korisnici će financirati vlastitim sredstvima, odnosno putem HBOR-ove kreditne linije za IPARD program.

Za ostale projekte, neprihvatljive za sufinanciranje putem IPARD-a, a usklađene sa ciljevima strategije, tražit će se sufinanciranje putem:

- IPA prepristupnog fonda
- Ministarstva poduzetništva putem programa Poduzetnički impuls
- Proračuna jedinica lokalne samouprave
- Primorsko-goranske županije
- Ministarstva turizma
- Ministarstva poljoprivrede
- Europskog fonda za regionalni razvoj

Sredstva IPARD programa namijenjena LAG-u „VINODOL“ pomoći će u ostvarenju strategije, putem promocije IPARD programa i animacije stanovništva za prijavu projekata na IPARD natječaja te u konačnici omogućiti provedbu projekata.

LAG-a Vinodol očekuje status ugovorenog LAG-a te sufinanciranje potrebnih aktivnosti, što će doprinijeti značajnom povećanju broja prijavljenih projekata za dodjelu sredstava iz IPARD programa sa područja Primorsko–goranske županije, koja je danas na začelju županija iz kojih prijavljeni i ugovoreni projekti.

Za rad LAG-a osigurana su i sredstva iz:

- Proračuna 3 JLS (Grad Crikvenica, Grad Novi Vinodolski, Općina Vinodolska)
- Članarina
Statutom je određena članarina 70,00 kn za fizičke osobe i 100,00 kn za pravne osobe
- Centar za brdsko planinsku poljoprivredu – za izradu LRS

Tablica 13: Dodatni izvori financiranja LAG-a „VINODOL“- 2013. godina

R.BR.	IZVOR FINANCIRANJA	IZNOS FINANCIJSKIH SREDSTAVA	BROJ	UKUPNO 2013.
1.	3 JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	10.000,00 kn	3	30.000,00 kn
2.	ČLANARINA FIZIČKE OSOBE	70,00 kn	31	2.170,00 kn

3.	ČLANARINA PRAVNE OSOBE	100,00 kn	23	2.300,00 kn
4.	CENTAR ZA BRDSKO PLANINSKU POLJOPRIVREDU - IZRADA LRS	25.000,00 kn	1	25.000,00 kn
	UKUPNO			59.470,00 kn

Izvor: Izrada autora

Tablica 14: Dodatni izvori financiranja LAG-a „VINODOL“- 2014. godina

R.BR.	IZVOR FINANCIRANJA	IZNOS FINANCIJSKIH SREDSTAVA	BROJ	UKUPNO 2013.
1.	3 JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	20.000,00 kn	3	60.000,00 kn
2.	ČLANARINA FIZIČKE OSOBE	70,00 kn	50	3.500,00 kn
3.	ČLANARINA PRAVNE OSOBE	100,00 kn	35	3.500,00 kn
4.	CENTAR ZA BRDSKO PLANINSKU POLJOPRIVREDU - Realizacija LRS	25.000,00 kn	1	25.000,00 kn
	UKUPNO			92.000,00 kn

Izvor: Izrada autora

- Utjecaj provedbe strategije na okoliš**

Iz cijele strukture Strategije vidljivo je prioritetno usmjerenje provedbe Strategije usvajanjem i primjenom načela odozdo prema dole. Aktivnosti imaju ugrađene elemente održivog gospodarenja prirodnim resursima i zaštitu okoliša, kako u gospodarskom razvoju tako i u razvoju komunalne i društvene infrastrukture. Načela održivog razvoja i zaštite okoliša moraju se poštivati u provedbi svakog projekta ove razvojne Strategije. Prednost prilikom provedbe imat će projekti ekoloških poljoprivrednih proizvođača. Korisnici mjera moraju voditi računa da ulaganje udovoljava propisanim standardima vezanim uz očuvanje okoliša, što predstavlja ključni kriterij prihvatljivosti projekta. Iz toga proizlazi i zaključak da Strategija ima pozitivan učinak na očuvanje okoliša i prirodnih resursa na prostoru LAG-a „VINODOL“.

Strategija je stavila naglasak na uvođenje obnovljivih izvora energije s ciljem postizanja energetske samoodrživosti i zaštite okoliša, posebice kroz projekte izgradnje solarnih elektrana za koje postoji veliki interes fizičkih i pravnih osoba s područja LAG-a. Razlog povećanja interesa za korištenje solarnih elektrana je senzibilizacija svijesti stanovništva za korištenjem alternativnih izvora u proizvodnji energije, zbog velikih klimatskih promjena koje su iz dana u dan sve evidentnije.

Proizvodnjom električne energije iz solarnih elektrana smanjuje se utjecaj na okoliš, a posebice se smanjuje emisija CO₂.

U poglavlju 4.7 vidljivo je da je minimalni očekivani broj projekta solarnih elektrana 23 (20 elektrana snage do 10 kWp, 2 elektrane snage do 30 kWp te 1 elektrana snage do 100 kWp).

Po realizaciji projekata elektrane će ukupno proizvodit prosječno 400.000 kWh godišnje.

Poznato je da proizvodnja 1 kWh energije iz solarne elektrane u prosjeku smanjuje emisiju CO₂ za 0,58 kg kg/kWh.

Provredbom planiranih projekata smanjit će se emisija štetnog ugljičnog dioksida za 232.000 kg, što predstavlja mjerljive direktnе učinke Strategije na okoliš.

4.6. Održivost strategije

Strategija se temelji na ključnim razvojnim ciljevima i mjerama koje su realni i dostižni i kao takvi mogu biti ispunjeni u vremenskom razdoblju 2013-2014. U LAG-u „VINODOL“ između članova, a i drugih zainteresiranih dionika, koji su sudjelovali u izradi strategije postoji konsenzus i jaka odlučnost da se ciljeve strategije i projekti ostvare.

Ciljevi strategije izvedeni su na temelju lokalnih resursa (tradicija, geografski položaj, klimatske značajke, identitet, prirodna i kulturna baštine, ljudskih resursa, poduzetničkog entuzijazama stanovništva područja) i procjene stanovnika područja o potrebi za održivim ruralnim razvojem usmjerrenom prvenstveno na povezivanju poljoprivrede i turizma poštujući pritom zaštitu okoliša, obzirom da u današnje vrijeme razvoj poljoprivrede i turizma nije moguć bez mjera koje će težiti zaštiti okoliša i promicati održivi razvoj.

Provredbom projekata obnovljivih izvora energije ostvarit će se višestruke koristi:

- smanjenje emisije ugljičnog dioksida u atmosferu i smanjenje zagađenja prostora
- povećanje udjela obnovljivih izvora energije povećava energetsku samoodrživost prostora tako da se smanjuje ovisnost o uvoznim energentima te se osigurava ekomska stabilnost cijena što znatno utječe na standard stanovništva
- korištenje obnovljivih izvora energije omogućava stanovništvu smanjenje troškova za energiju što rezultira povećanjem njihovog životnog standarda
- povećanje prihoda investitora
- doprinos Strategije ostvarenju strateškog cilja proizvodnje energije od 13,6 % u ukupnoj neposrednoj potrošnji električne energije u Republici Hrvatskoj.

Pad cijena fotonaponskih modula, siguran otkup energije kroz 14 godina po povlaštenoj cijeni, značajno pojednostavljena procedura ishodišta odobrenja za rad i stjecanja statusa povlaštenog proizvođača te mogućnost sufinanciranja kroz IPARD program, značajno povećava interes za ulaganjima u izgradnju solarnih elektrana spojenih na distribucijsku mrežu.

2.400 do 2.500 sunčanih sati u godini, klimatska je značajka područja što predstavlja dodatnu priliku za ulaganja u solarne elektrane na prostoru LAG-a, čime se prethodno navedene koristi povećavaju. Određivanje ciljeva, prioriteta i mjera utemeljeno na javnog-privatnom partnerstvu, značajkama područja, korištenju svih lokalnih resursa omogućit će održivost Strategije te provedbu projekata planiranih za razdoblje do 2014.

Prepozname mjere i vrste projekata, uz učinkovito upravljanje dalnjim održivim razvojem omogućuju primjenu Strategije na duže vremensko razdoblje, obzirom da su postavljeni ciljevi dugoročni.

Procjenjujemo da će održivosti Strategije doprinijeti i njezina **inovativnost** koja se ogleda kroz sljedeće:

- primjena načela LEADER-a kao i načela jednakih mogućnosti i ravnopravnosti za sve stanovnike područja, bez obzira koje su nacionalnosti, spola, rase, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, izobrazbi, društvenom položaju ili koje druge osobne sklonosti. Participacija svih dionika bez obzira na dosadašnju snagu njihova utjecaja u cilju osnaživanja cjelokupne javnosti za sudjelovanje u donošenje odluka na lokalnoj razini predstavlja novi dosad nekoristišten pristup u razvoju područja LAG-a.
- razvoj seoskog turizma ili agroturizma, podrazumijeva obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, koje se bavi poljoprivrednom kao osnovnim zanimanjem i uz tu djelatnost razvija i djelatnost turizma. Na području LAG-a nije registriran nijedan takav objekt, obzirom da je prevladavala orijentacija na obalni turizam i kuće za odmor u ruralnom prostoru, koje nisu uključivale poljoprivrednu proizvodnju.
- razvoj proizvodnje energije iz solarnih elektrana na kućama fizičkih osoba kako bi se iskoristili klimatski potencijali područja, uz sve koristi koje takvi projekti donose. Na području LAG-a izgrađeno je svega nekoliko elektrana od strane pravnih osoba i JLS.

Inovativnost Strategije odnosi se na jačanje veze između različitih sektora i između članova LAG-a, uključujući nove pristupe, modele i procese što će omogućiti korištenje svih potencijala područja. Potrebno je istaknuti i inovativni pristup u razvoju ruralnog turizma povezanog s poljoprivrednom proizvodnjom i obnovljivim izvorima energije te usvajanje vještina i uključivanje u rad ugroženih skupina na području LAG-a.

4.7. Broj projekata i procjena finansijskih sredstava za razdoblje 2013-2014

Tablica 14: Broj projekata prihvatljivih za IPARD program

MJERA	Indikativan broj projekata naveden u LRS za razdoblje 2013 – 2014.		Plan potrebnih sredstava (javna potpora) za realizaciju projekata za razdoblje 2013. – 2014., kn	
	2013.	2014.	2013.	2014.
101 – »Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i	2	1	800.000	1.000.000

dostizanja standarda Zajednice«				
103 – »Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice«	2	2	650.000	1.650.000
301 – »Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture«	0	4	0	20.445.000
302 – »Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti«	17	20	4.150.000	4.737.500
UKUPNO	21	27	5.600.000	27.832.500

Izvor: Baza prikupljenih projekata

- Praćenje provedbe strategije i mjerjenje učinka provedbe strategije, kriteriji i indikatori za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti**

Provedba strategije prati se kroz realizaciju očekivanih rezultata po pojedinim mjerama, utvrđenih u poglavlju 3.3. ove Strategije.

Učinci provedbe strategije u LAG-u pratit će se kroz sljedeće pokazatelje:

- Broj novoosnovanih OPG-a
- Broj izgrađenih objekata ruralnog turizma
- Broj izgrađenih objekata ruralnog turizma koji nude vlastite poljoprivredne proizvode
- Broj turističkih posjeta u ruralnom području
- Broj objekata koji koriste obnovljive izvore energije
- Broj stvorenih novih radnih mjesta
- Uključenost različitih skupina u provedbu projekata (žene, mladi, osobe s invaliditetom....).

Za svaki projekt uključen u strategiju definirati će se koji od ciljeva strategije teži ostvariti, čime ćemo definirati koje rezultate i učinke od projekta očekujemo.

Nije moguće predvidjeti sve pokazatelje za mjerjenje utjecaja projekta, to će to ovisi o njegovom sadržaju.

U drugom koraku za svaki projekt na njegovom završetku pratit će se kroz unaprijed definirane indikatore postignuti učinci, odnosno za dugoročne projekte procjenjivat će se učinak projekta za određeno buduće razdoblje.

Za neke projekte biti će interesantno pratiti učinke kroz dulje razdoblje.

LAG će početkom godine izraditi godišnje izvješće za prethodnu godinu na bazi informacija koje posjeduje LAG te dostavljenih podataka svih članova LAG-a o ostvarenim rezultatima. Godišnje izvješće s kvantificiranim pokazateljima, evaluaciju i plan rada za sljedeću kalendarsku godinu priprema voditelj ureda LAG-a. Izvješće se prezentira Upravnom odboru, a zatim se dostavlja Skupštini LAG-a na prihvatanje.

Nadzor nad provedbom Strategije vrši Upravni odbor LAG-a.

Provjeda strategije će se pratiti i kroz rezultate rada LAG-a, kako slijedi:

Tablica 15: Pokazatelji učinka mjeru 2

Mjera	Ciljevi osi	Pokazatelji	Vrsta pokazatelja	Ciljana vrijednost 2013-2014
Mjera 2	Sudjelovanje lokalnih sudionika u pripremi i provedbi Lokalne razvojne strategije	izlazni rezultat	Broj projekata za koje je izdano pismo preporuke	47
			Ukupan broj stvorenih radnih mjeseta	81
			Broj usavršavanja za članove LAG-a	10
			Broj sudionika na usavršavanjima LAG-a	100
			Broj informativnih i promotivnih aktivnosti	10
			Broj sudionika na informativnim i promotivnim aktivnostima	200
		učinak	Povećanje broja IPARD projekata iz područja LAG-a, broj	47

- **Procedura donošenja odluka uključujući proceduru odabira projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke i načine sprječavanja sukoba interesa**

Prilikom izrade Strategije, analizirani su projekti sa stanovišta prihvatljivosti korisnika i ulaganja sukladno kriterijima propisanim IPARD programom.

LAG će izraditi obrazac za korisnike sa informacijama o korisniku i projektu te spremnosti dokumentacije za prijavu na IPARD natječaj, koji će svaki korisnik s područja LAG-a morati

ispuniti kada zatraži izdavanje pisma preporuke za prijavu na natječaj za dodjelu sredstava iz IPARD programa.

LAG će izraditi kontrolne liste, sukladno kojima će zaposlenik LAG-a ocjenjivati zadovoljava li svaki pojedinačni projekt kriterije propisane IPARD programom.

Za projekte sa područja LAG-a, na sastanku članova Upravnog odbora LAG-a donijet će se odluka o izdavanju pisma preporuke, poštujući sljedeću proceduru:

- Zaposlenik LAG-a izvijestit će članove Upravnog odbora u prihvatljivosti projekta
- Članovi Upravnog odbora raspraviti će o projektu, te provjeriti usklađenost projekta sa Strategijom
- Članovi Upravnog odbora glasat će o izdavanju pisma preporuke i ukoliko se većina članova pozitivno očituje o prihvaćanju projekta, zaposlenik LAG-a napisat će pismo preporuke
- Na sastanku će se pisati detaljni zapisnik
- O izdanim pismima preporuke predsjednik Upravnog odbora LAG-a obavijestit će Skupštinu

Pismo preporuke sadržavati će naziv podnositelja prijave na natječaj za dodjelu sredstava iz IPARD programa, naziv mjere i sektora, naziv projekta uz kratki opis ulaganja.

Pismo preporuke napisat će se u dva primjeraka, a potpisat će ga predsjednik Upravnog odbora ili voditelj ureda LAG-a u slučaju odsutnosti predsjednika. Jedan primjerak uručit će se podnositelju prijave, a drugi primjerak ostaje u arhivi LAG-a, zajedno sa zapisnikom sa sastanka Upravnog odbora na kojem je donešena odluka o izdavanju pisma preporuke.

Za svaki projekt za koji će biti izdano pismo preporuke definirati će se koji od ciljeva strategije teži ostvariti, a sukladno tome i koji rezultati i učinci projekta se očekuju.

Za svaki projekt po njegovom završetku pratiti će se postignuti učinci, odnosno za dugoročne projekte procjenjivati će se učinak projekta za određeno buduće razdoblje.

Sukoba interesa zaposlenika LAG-a i članova Upravnog odbora spriječiti će se potpisivanjem izjave o nepristranosti. Sudionik u odlučivanju, koji je u sukobu interesa, bilo da je rodbinski povezan s nositeljem projekta bilo da je na neki drugi način da je interesno vezan za projekt, treba se isključiti iz procesa odlučivanja.

- **Projekti koji su se provodili / se provode iz drugih izvora financiranja**

Poduzetnički centar „Vinodol“ d.o.o. kao član LAG-a „VINODOL“, ali i član upravljačke strukture LAG-a „VINODOL“, osnovan od strane tri jedinice lokalne samouprave (Grad Crikvenica, Grad Novi Vinodolski i Općina vinodolska) pripremao je, prijavljivao i provodio projekte za nacionalne fondove i fondove Europske unije za navedene 3 JLS ali i za poduzetnike i obrtnike s područja LAG-a „VINODOL“. PC „Vinodol“ d.o.o. pripremao je projekte za natječaje u okviru programa IPA II., IPA IV. , IPA ADRIATIC 2007.-2013., IPA

INFO 2011 CIVIL SOCIETY EU INFO, „Europe for Citizens“ Programme, CULTURAL PROGRAMME (2007-2013), te provodi projekt u sklopu „Europe for Citizens“ programa.

Također, PC „Vinodol“ d.o.o prijavljivao je projekte na natječaje Ministarstva poduzetništva i obrta, i Ministarstva turizma (Korak više, Zelena brazda). Tri jedinice lokalne samouprave (Grad Crikvenica, Grad Novi Vinodolski i Općina vinodolska) imaju kreditne linije za svoje poduzetnike i obrtnike koje se realiziraju u suradnji s Poduzetničkim centrom „Vinodol“, a njihovi rezultati su sljedeći:

Sveukupan broj odobrenih poduzetničkih kredita za 3 JLS – 76

Ukupan iznos odobrenih kredita - 32.821.612,00 kn

Broj novih radnih mjesta – 87

Sveukupan broj radnih mjesta (postojeće + novo zapošljavanje) - 314

- **USKLAĐENOST S NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA**

Niti jedna organizacija, samostalno, ne može ostvariti niti osigurati integralni održivi razvoj nekog područja, ali mu može doprinijeti razvojem međusobne suradnje i koordinacijom razvojnih aktivnosti područja koje pokriva. Stoga je najvažniji segment Lokalne razvoje strategije LAG-a „VINODOL“ stvaranje sinergije svih razvojnih dionika i njihovih aktivnosti na području LAG-a, odnosno stvaranja partnerstava u lokalnom razvoju između različitih partnera u LAG-u i izvan njega, a koji provode svoje aktivnosti usmjerene na razvoj područja LAG-a.

Kako bi pronašla izvore financiranja projekata/aktivnosti Lokalna razvojna strategija mora biti usklađena s nadređenim Strateškim razvojnim dokumentima, a to su IPARD program, Strategija ruralnog razvoja 2008-2013, Županijskom razvojnom strategijom 2011-2013., odnosno na integralni ruralni razvoj područja Lokalne akcijske grupe.

- **Usklađenost sa Strategijom ruralnog razvoja 2008-2013**

Strategija je usklađena sa ciljevima, prioritetima i mjerama Strategije ruralnog razvoja RH 2008-2013.

Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja navedeni u poglavlju 3.1. odgovaraju ciljevima Ruralnog razvoja za razdoblje 2008.-2013. te doprinose njihovom ostvarenju.

CILJ 1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora

Prioritet 1 : Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora

Mjera 1. Restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednih gospodarstava

Mjera 3. Dodavanje vrijednosti poljoprivrednim i šumskim proizvodima

Prioritet 4: Poboljšanje izobrazbe, promicanje znanja i poboljšanje ljudskog potencijala

Mjera 1. Poboljšanje stručne izobrazbe i informiranja

Mjera 2. Uvođenje mladih u poljoprivredu

CILJ 2. Očuvanje, zaštita i održiva uporaba okoliša, krajolika, prirodnog i kulturnog naslijeđa

Prioritet1 : Održivo korištenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta

Mjera 5. Poticanje i promicanje ekološke proizvodnje

CILJ 3. Poboljšanje kvaliteta života u ruralnim područjima i proširenje gospodarskog programa ruralnog gospodarstva

Prioritet1 : Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva

Mjera 2. Potpora razvoju malog poduzetništva

Mjera 3: Razvoj seoskog turizma

Mjera4: Ulaganja u obnovljive izvore energije

Prioritet 2. : Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima

Mjera 1.Poboljšanje temeljne ruralne infrastrukture

Mjera 2. Poboljšanje i razvitak društvene, socijalne i kulturne infrastrukture

CILJ 4. Poboljšanje učinkovitosti institucijskog okruženja

Prioritet 2.Povećanje stupnja motiviranosti i svijesti lokalne zajednice

Mjera2.Primjena LEADER pristupa te stvaranje nacionalne mreže ruralnog razvoja

- **Usklađenost sa IPARD programom 2007-2013**

Strategija je usklađena sa ciljevima, prioritetima i mjerama IPARD programa.

Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja navedeni u poglavlju 3.1 u potpunosti odgovaraju:

- Općim cijevima IPARD programa
- Doprinos održivoj modernizaciji poljoprivrednog sektora (uključujući preradu) putem ciljanih ulaganja i istovremenog poticanja poboljšanja pravne stečevine EU vezane za zdravstvenu ispravnost hrane, veterinarske, fitosanitarne, ekološke i druge standarde koji su navedeni u paketu za proširenje
- Doprinos održivom razvoju ruralnih područja

- Specifičnim ciljevima po prioritetima:
 - Jačanje i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i tržišnog kapaciteta
 - Pristup temeljen na LEADER-u
 - Stvaranje boljih životnih uvjeta u ruralnim područjima poboljšanjem ruralne infrastrukture i promicanjem poslovnih aktivnosti

10 razvojnih ciljeva grupirano je po prioritetima IPARD programa i svi su navedeni u poglavlju 3.1.

Mjere su u potpunosti kompatibilne s mjerama IPARD programa kako slijedi:

Mjera 1.1 „Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u sektoru voća i povrća i ostalim poljoprivrednim sektorima, uključujući ljekovito bilje“

- Usklađena je s mjerom 101 IPARD programa

Mjera 1.3 „Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda“

- Usklađena je s mjerom 103 IPARD programa

Mjera 2 „Priprema i provedba lokalne razvojne strategije“

- Usklađena je s mjerom 202 IPARD programa

Mjera 3.1 „Unaprjeđenje i razvoj ruralne infrastrukture“

- Usklađena je s mjerom 301 IPARD programa

Mjera 3.2 „Razvoj ruralnog turizma kao pokretača ruralnih gospodarskih aktivnosti“

Mjera 3.3 „Razvoj tradicijskih obrta“

Mjera 3.4 „Diversifikacija poljoprivredne proizvodnje putem izravne prodaje i prerade poljoprivrednih proizvoda“

Mjera 3.5 „Poboljšanje i razvoj društvene infrastrukture i usluga“

Mjera 3.6 „Poticanje proizvodnje i prodaje energije iz obnovljivih izvora energije“

- Usklađene su s mjerom 302 IPARD programa

- **Usklađenost sa županijskom razvojnom strategijom**

Strategija je usklađena sa ciljevima, prioritetima i mjerama Županijske razvojne strategije 2011.-2013. Razvojni ciljevi navedeni u Strategiji odgovaraju strateškim ciljevima i prioritetima Županijske razvojne strategije 2011.-2013.

Strateški cilj 1. Razvoj dinamičkog gospodarskog okruženja

PRIORITET 1. Razvoj sektora gospodarstva

Mjera 3. Razvoj turizma

Mjera 4. Razvoj energetskog sektora

PRIORITET 3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

Mjera 1. Razvoj poduzetničke infrastrukture

Mjera 4. Pomoć ciljnim skupinama poduzetnika

Strateški cilj 2. Uravnotežen regionalni razvoj

PRIORITET 2. Razvoj ruralnih područja

Mjera 1. Diversifikacija gospodarskih aktivnosti u ruralnim područjima

Mjera 2. Razvoj poljoprivrede i ribarstva

Strateški cilj 4. Zaštita prirode i okoliša

PRIORITET 2. Uspostava integriranog sustava upravljanja okolišem

Mjera 3. Podizanje svijesti građana vezano za gospodarenje okolišem i zaštitu okoliša

Mjera 4. Razvoj i promicanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti

PRIORITET 3. Razvoj komunalne infrastrukture

Mjera 1. Uspostava cjelovitog i uravnoteženog sustava vodoopskrbe

Mjera 2. Unapređenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda